

Nr 107

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1966/67 till lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån, dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(2:a och 3:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 13, punkterna C 17 och VI:1 s. 68—72 och 214 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1966) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

a) till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att under nämnda budgetår bevilja lokaliseringsbidrag med högre belopp än som anvisats på anslaget;

c) till Lokaliseringsslån för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kr.;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att under nämnda budgetår bevilja lokaliseringsslån med högre belopp än som anvisats på anslaget.

Kungl. Maj:t har vidare i förenämnda proposition (bilaga 13, punkterna C 5—C 13 och C 15—C 16, s. 63—65 samt 67 och 68) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1966/67 beräkna följande anslag, nämligen till

a) Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 14 800 000 kr.;

b) Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 4 500 000 kr.;

c) Arbetsförmedlingen: Avlöningar ett förslagsanslag av 72 500 000 kr.;

d) Arbetsförmedlingen: Omkostnader ett förslagsanslag av 19 000 000 kr.;

e) Allmänna beredskapsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 400 000 000 kr., därav förslagsvis 200 000 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen;

f) Vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl. ett reservationsanslag av 155 000 000 kr., därav förslagsvis 30 000 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen;

g) Förläggningsbyggnader m. m. ett förslagsanslag av 26 000 000 kr.;

h) Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet ett reservationsanslag av 1 000 kr.;

i) Omskolning m. m. ett förslagsanslag av 180 000 000 kr.;

j) Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.;

k) Bidrag till driften av verkstäder för handikappade ett förslagsanslag av 18 000 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 52, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 mars 1966, föreslagit riksdagen att

1) godkänna av departementschefen förordade riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken;

2 a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna av departementschefen förordnad avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67;

c) till Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 14 822 000 kr.;

d) till Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 460 000 kr.;

3 a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för arbetsförmedlingen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67;

c) till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 72 240 000 kr.;

d) till Arbetsförmedlingen: Omkostnader för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 970 000 kr.;

4) till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400 000 000 kr.; därav förslagsvis 200 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen;

5) till Vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl. för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 155 000 000 kr., därav förslagsvis 30 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen;

6) till Förläggningsbyggnader m. m. för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 26 000 000 kr.;

7) till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.;

8) till Omskolning m. m. för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 180 000 000 kr.;

9) till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.;

10) till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kr.;

11 a) besluta, att en statlig institution för utbildning och forskning i arbetsmarknadsfrågor, benämnd institutet för arbetsmarknadsfrågor, skall inrättas den 1 juli 1966 med de uppgifter och den organisation departementschefen förordat;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för institutet för arbetsmarknadsfrågor i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

c) godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för institutet för arbetsmarknadsfrågor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67;

d) till Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Avlöningar för budgetåret 1966/67 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 154 000 kr.;

e) till Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Omkostnader för budgetåret 1966/67 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kr.

Beträffande detaljerna i förslagen får utskottet hänvisa till propositionerna.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen från första kammaren

I: 77 av herr *Johan Olsson m. fl.*,

I: 267 av herrar *Schött och Blomquist*,

I: 278 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 283 av herr *Göran Karlsson*,

I: 310 av herr *Holmberg m. fl.*,

I: 628 av fröken *Mattson m. fl.*,

I: 635 av herr *Sundin* och fru *Elvy Olsson*,

I: 641 av herr *Lundström m. fl.*,

I: 663 av herrar *Werner och Adolfsson*,

I: 672 av herr *Arne Geijer m. fl.*,

I: 673 av herr *Tage Johansson m. fl.*,

I: 674 av herr *Carl Albert Anderson m. fl.*,

I: 675 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: 676 av herr *Holmberg m. fl.*,

I: 677 av herr *Lidgard* och fröken *Stenberg*,

I: 678 av herr *Lundström m. fl.*,

I: 679 av herr *Wanhainen m. fl.*,

I: 681 av herr *Paul Jansson*,

I: 682 av herrar *Göran Karlsson* och *Larfors*,
I: 683 av herr *Göran Karlsson* och fröken *Mattson*,
I: 684 av herr *Stefanson m. fl.*, och
I: 685 av herr *Wallmark*,
varav motionerna I: 77, I: 267, I: 278, I: 283, I: 310, I: 628, I: 635 och I: 641
väckts vid riksdagens början, samt
från andra kammaren
II: 53 av herrar *Nilsson* i Gävle och *Jansson*,
II: 112 av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*,
II: 342 av herr *Thylén m. fl.*,
II: 353 av herr *Hedlund m. fl.*,
II: 379 av herr *Bohman m. fl.*,
II: 602 av herr *Ohlin m. fl.*,
II: 771 av herrar *Dahlgren* och *Boo*,
II: 783 av fru *Lewén-Eliasson m. fl.*,
II: 814 av herr *Holmberg m. fl.*,
II: 825 av fru *Ekendahl m. fl.*,
II: 826 av herr *Kristenson m. fl.*,
II: 828 av herrar *Bengtsson* i Landskrona och *Johanson* i Västervik,
II: 829 av herr *Blomkvist m. fl.*,
II: 830 av herr *Bohman m. fl.*,
II: 831 av fru *Ekroth m. fl.*,
II: 832 av herr *Hedlund m. fl.*,
II: 833 av herr *Martinsson*,
II: 834 av herr *Nordgren*,
II: 835 av herr *Nordgren m. fl.*,
II: 836 av herr *Ohlin m. fl.*,
II: 837 av herr *Rask* och fru *Ekroth*,
II: 838 av herr *Sterne m. fl.*,
II: 839 av herr *Sundelin m. fl.*,
II: 840 av fru *Thunvall m. fl.*,
varav motionerna II: 53, II: 112, II: 342, II: 353, II: 379, II: 602, II: 771 och
II: 783 väckts vid riksdagens början.

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

I de likalydande motionerna I: 77 (av herr *Johan Olsson m. fl.*) och II: 112 (av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*) har hemställts att riksdagen måtte medge, att statsbidrag i lokaliseringpolitiskt syfte må kunna utgå till kommuner som anordnar beredskapsarbeten för uppförande av lokaler för industri-, hantverks- och serviceföretag enligt de bestämmelser, som i övrigt gäller för beredskapsarbeten i kommunal regi.

I motionen II: 53 (av herrar Nilsson i Gävle och Jansson) har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en prövning av åtgärder i syfte att främja anslutningen till Arbetsmarknadens försäkringsbolag i enlighet med vad i motionen anförts.

I de likalydande motionerna I: 267 (av herrar Schött och Blomquist) och II: 342 (av herr Thylén m. fl.) har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för utvidgning av de för kurser i svenska språket för till Sverige nyinflyttad arbetskraft samt deras anhöriga gällande statsbidragsbestämmelserna att avse även kurser i svensk samhällskunskap.

I de likalydande motionerna I:278 (av herr Bengtson m. fl.) och II: 353 (av herr Hedlund m. fl.) har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte

a) anvisa till lokaliseringsbidrag för budgetåret 1966/67 ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.;

b) medge att den sålunda förordade anslagsökningen finansieras genom medel från anslaget till allmänna beredskapsarbeten.

I motionen I: 283 (av herr Göran Karlsson) har hemställts att en översyn av de nuvarande bestämmelserna för erhållande av motorfordonsbidrag göres, så att även elever med teoretisk undervisning kan bli berättigade att erhålla sådant bidrag.

I de likalydande motionerna I: 310 (av herr Holmberg m. fl.) och II: 379 (av herr Bohman m. fl.) har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa en empirisk undersökning av de sociologiska verkningarna av den nuvarande aktiva rörlighetsbefrämjande arbetsmarknadspolitiken ävensom belysa de ekonomiska effekterna av denna politik.

I de likalydande motionerna I: 628 (av fröken Mattson m. fl.) och II: 783 (av fru Lewén-Eliasson m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning om möjligheter och metoder att förlöpande få en redovisning av den dolda arbetslösheten bland kvinnorna och kontakterna mellan arbetsförmedling och de latent arbetslösa kvinnorna jämte en regelmässig redovisning av utvecklingen av lokaliseringstödet samt den nyanställda arbetskraftens fördelning.

I de likalydande motionerna I: 635 (av herr Sundin och fru Elvy Olsson) och II: 771 (av herrar Dahlgren och Boo) har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsam parlamentarisk

beredning för frågan om åtgärder i syfte att främja de gifta kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete.

I de likalydande motionerna I: 641 (av herr Lundström m. fl.) och II: 602 (av herr Ohlin m. fl.) har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att vederbörande myndigheter måtte erhålla i uppdrag att beakta vad i motionerna anförts rörande informationen om yrken och utbildningsvägar.

I de likalydande motionerna I: 663 (av herrar Werner och Adolfsson) och II: 814 (av herr Holmberg m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder i följande avseenden, nämligen

a) att åtgärder vidtages för inrättande av ett arbetsdepartement med uppgift att handha ledningen av ekonomisk samhällsplanering;

b) att snarast förelägga riksdagen förslag om sådan samordning, utvidgning och ändamålsenlig inriktning av handikapp- och åldringsvård att partiellt arbetsföra och äldre personer bereds bättre möjligheter till lämpligt arbete;

c) att åtgärder av det slag som angivits i denna motion vidtages för att tillgodose behovet av förvärvsarbete för gifta kvinnor samt för att åstadkomma likställighet mellan män och kvinnor i fråga om möjligheten att få beredskapsarbete och kontantunderstöd i avvaktan på fast arbete; samt

d) att ersättning för egna hem och bostadsrättslägenheter åt personer, som måste flytta till annan ort för att få arbete, utgår med belopp som något så när motsvarar det reella värdet av den egendom vederbörande måste sälja.

I de likalydande motionerna I: 672 (av herr Arne Geijer m. fl.) och II: 825 (av fru Ekendahl m. fl.) har hemställts att riksdagen vid behandling av proposition nr 52 punkt C 13 måtte besluta att makes inkomst inte skall ha någon reducerande effekt på grundbidraget i arbetsmarknadsstyrelsens utbildningsbidrag.

I de likalydande motionerna I: 673 (av herr Tage Johansson m. fl.) och II: 826 (av herr Kristenson m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte besluta

a) att statsbidrag till arbetsprövning skall utgå enligt det av arbetsmarknadsutredningen framlagda förslaget, varvid principen om full kostnads-täckning skall följas,

b) att till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 500 000 kronor.

I motionen II: 828 (av herrar Bengtsson i Landskrona och Johanson i Västervik) har hemställts att riksdagen måtte besluta att Bidrag till driften av verkstäder för handikappade i särskilda fall enligt ovan måtte utgå med 75 % av underskottet, dock högst 3 000 kr. per plats och år.

I de likalydande motionerna I: 674 (av herr Carl Albert Anderson m. fl.) och II: 838 (av herr Sterne m. fl.) har hemställts

1. att riksdagen måtte uttala sig för att statsbidrag till arbetsprövningsverksamheten, i anslutning till arbetsmarknadsutredningens betänkande, bör utgå med 100 procent enligt hittills gällande grunder, samt

2. att erforderlig uppräknig sker av förslagsanslagen under punkterna 9) och 10) i departementschefens hemställan.

I motionen II: 839 (av herr Sundelin m. fl.) har hemställts

1. att riksdagen måtte uttala sig för att statsbidrag till arbetsprövningsverksamheten, i anslutning till arbetsmarknadsutredningens betänkande, bör utgå med 100 procent enligt hittills gällande grunder, samt

2. att erforderlig uppräknig sker av förslagsanslagen under punkterna 9) och 10) i departementschefens hemställan.

I de likalydande motionerna I: 675 (av herr Bengtson m. fl.) och II: 832 (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

I. till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 360 000 000 kr. i enlighet med vad i motionen har anförts;

II a) medge att statsbidraget till driften av prövningsavdelningar inom arbetsvården må utgå i enlighet med vad arbetsmarknadsutredningen föreslagit; samt

b) anvisa till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 19 000 000 kr.;

III. medge

1) att utbildningsbidrag till företag i samband med lokalisering må kunna utgå även på utanför norra stödområdet belägna orter med otillräcklig tillgång på arbetstillfällen samt att dylikt bidrag bör få utgå till företag, som medgivits detsamma, så länge arbetsmarknadsläget är sådant att dylika åtgärder är motiverade på lokaliseringsorten; samt

2) att flyttningsbidrag till kvalificerad arbetskraft för flyttning till företag inom lokaliseringsområde må kunna utgå enligt de bestämmelser som gäller för flyttningsbidrag i övrigt, samt att flyttningsbidraget må kunna lämnas även i de fall då initiativet till flyttningen tagits av arbetsförmedlingen;

IV. uttala att avvägningen mellan lokaliseringpolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken bör vara sådan att i de sysselsättningsvaga områ-

dena en aktiv lokaliseringpolitik i första hand utnyttjas och rörlighetsstimulerande åtgärder för flyttning av arbetskraft till orter utanför hemregionen används först om och i den mån lokaliseringpolitiska åtgärder inte bedömes möjliga inom regionen;

V. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

1) om skyndsamt tillsättande av utredning för kartläggning av den s. k. dolda arbetslösheten bland kvinnorna och prövning av åtgärder som i ökad utsträckning kan främja den kvinnliga arbetskraftens inträdande på arbetsmarknaden;

2) att frågan om effektiviserad vidareutbildning särskilt för mindre företagare måtte prövas vid den fortsatta beredningen av vuxenutbildningsfrågan;

3) att frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beträffande de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skyndsamt måtte upp-
tas till prövning;

VI. godtaga vad i motionerna har anförts som riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken.

I motionen II: 833 (av herr Martinsson) har hemställts att riksdagen vid behandling av propositionen nr 52 måtte fastställa utbildningsbidragen i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag i dess anslagsframställning för budgetåret 1966/67.

I de likalydande motionerna I: 676 (av herr Holmberg m. fl.) och II: 830 (av herr Bohman m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

A. a) godkänna följande avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	18 616 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	707 000
3. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	8 530 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	39 089 000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordina- rie personal, <i>förslagsvis</i>	2 400
6. Arvoden till yrkesvalslärare, <i>förslagsvis</i>	3 395 600
7. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	100 000

Summa kronor 70 440 000;

b) till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 70 440 000 kr.,

c) till Arbetsförmedlingen: Omkostnader för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 670 000 kr.;

B. till Omskolning m. m. för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 170 500 000 kr.

C. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

a) att ombudssystemet inom arbetsförmedlingen måtte successivt avvecklas,

b) att en undersökning angående effekten av omskolningsverksamheten och de rörlighetsfrämjande åtgärderna snarast vidtages,

c) att arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet successivt avvecklas;

D. besluta att avgöranden om utläggande av industribeställningar förbehålles Kungl. Maj:t;

E. med avslag å Kungl. Majt:s förslag om inrättande av ett institut för arbetsmarknadsfrågor i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att Kungl. Maj:t till nästa års session med Nordiska rådet måtte framlägga förslag om ett nordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor;

F. som sin mening måtte giva till känna vad i motionerna anförts angående utnyttjande av investeringsfonderna.

I motionen I: 677 (av herr Lidgard och fröken Stenberg) har hemställts att riksdagen måtte uttala, att starthjälp bör kunna utgå — med iakttagande av i övrigt gällande förutsättningar — vid tillträddande av första läraranställning efter avlagd examen, oavsett om lämpligt arbete kan erhållas på närmare ort.

I de likalydande motionerna I: 678 (av herr Lundström m. fl.) och II: 836 (av herr Ohlin m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförts *dels* om behovet av en samordning mellan de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och andra åtgärder som påverkar förhållandena på arbetsmarknaden, *dels ock* rörande tillämpningen av de nya grunderna för omskolningsbidrag;

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anføres angående möjligheterna att anordna kurser för uteslutande äldre arbetskraft;

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidraget för omskolning med syfte att åstadkomma stimulans för de gifta kvinnorna att i ökad utsträckning förvärvsarbeta samt iakttagande av rättvisa i bedömningen av olika fall;

4. besluta att statsbidrag till drift av arbetsprövningsverkstäder för handikappade skall utgå enligt de mer generösa grunder som föreslås i arbetsmarknadsutredningens förslag;

5. i anledning av förslaget under 4. till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 19 000 000 kr.;

6. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionerna anförts angående en liberalisering på sikt av invandringspolitiken;

7. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att medel ställs till förfogande för dels intensivundersökningar med den inriktning som anges i motionerna rörande effekten av omskolningsåtgärder och rörelsestimulerande åtgärder, dels en analys av arbetslöshetsklientelets sammansättning; samt

8. i övrigt beakta i motionerna anförda synpunkter.

I de likalydande motionerna I: 679 (av herr Wanhainen m. fl.) och II: 840 (av fru Thunvall m. fl.) har hemställts att arbetsförmedlingen ges möjlighet att lämna reseersättningar och traktamenten till vid förmedlingen inskrivna arbetssökande, i enlighet med arbetsmarknadsutredningens förslag.

I de likalydande motionerna I: 681 (av herr Paul Jansson) och II: 829 (av herr Blomkvist m. fl.) har hemställts att riksdagen för budgetåret 1966/67 beslutar att bidrag till arbetsprövnings- och arbetsträningsverksamheten må kunna utgå med 50 % av driftunderskottet, dock högst med 3 000 kronor per plats och år.

I de likalydande motionerna I: 682 (av herrar Göran Karlsson och Larfors) och II: 837 (av herr Rask och fru Ekroth) har hemställts att riksdagen måtte besluta

att kompletterande lån till näringshjälp skall utgå även vid startande av andra rörelser än kioskrörelse; samt

att näringshjälpens maximibelopp till invalidbil skall kunna kompletteras med lån.

I de likalydande motionerna I: 683 (av herr Göran Karlsson och fröken Mattson) och II: 831 (av fru Ekroth m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att den av Kungl. Maj:t tillsatta utredningen angående omvårdnaden av handikappade genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att

- 1) utreda möjligheterna att göra vissa arkivarbeten till fasta tjänster;
- 2) utreda möjligheterna att inordna arkivarbetet såsom en speciell form av skyddad sysselsättning under den av primär- och sekundärkommunerna bedrivna s. k. skyddade verksamheten.

I de likalydande motionerna I: 684 (av herr Stefanson m. fl.) och II: 835 (av herr Nordgren m. fl.) har hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 52 år 1966 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att lokaliseringsstöd skall utgå till företag inom mindre industri-, hantverks- eller servicesektorn eller sammanslutningar av sådana för uppförande av verkstadshus.

I de likalydande motionerna I: 685 (av herr Wallmark) och II: 834 (av herr Nordgren) har hemställts att riksdagen måtte besluta att till Omskolning för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandena hänvisas till motionerna I: 77, I: 283, I: 310, I: 628, I: 635, I: 676, I: 677, I: 682, I: 683, I: 685, II: 53, II: 342, II: 353, II: 602, II: 814, II: 825, II: 826, II: 828, II: 829, II: 832, II: 833, II: 835, II: 836, II: 838, II: 839 och II: 840.

Över motionerna I: 628 och II: 783 samt I: 635 och II: 771 har efter framställning härom *arbetsmarknadsstyrelsen* avgett utlåtande.

Arbetsmarknadsstyrelsen har därvid bl. a. anfört, att styrelsen under senare år ägnat stor uppmärksamhet åt frågan om åtgärder som syftar till att bereda de gifta kvinnorna arbete och underlätta deras anpassning på arbetsmarknaden samt har beträffande riktlinjerna för styrelsens handlande hänvisat till styrelsens särskilda aktivitetsprogram för den kvinnliga arbetskraften.

Vad styrelsen härutöver anfört torde i huvudsak framgå av den följande framställningen.

Utskottet

Svensk arbetsmarknadspolitik har undergått en stark utveckling under 1900-talet. Från att ursprungligen ha syftat till att uteslutande lindra arbetslöshetens följder — vid seklets ingång ännu som en form av fattigvård — och sedermera till att aktivt bekämpa arbetslöshet har arbetsmarknadspolitiken kommit att få en allmänt balansskapande funktion på arbetsmarknaden. Vändpunkter i utvecklingen kan sägas ha varit 1933 års krisuppgörelse samt inriktningen på full sysselsättning som ett av huvudmålen för statsmakternas politik under efterkrigstiden.

Kravet på full sysselsättning har rönt allmän uppslutning. I väsentliga avseenden har syftet att upprätthålla full sysselsättning också nåtts. Perspektivet på sysselsättningsfrågan har emellertid förskjutits sedan krigsslutet. Flera faktorer har bidragit härtill. Särskilt betydelsefulla har varit den snabba takten i samhällsomdaningen samt förekomsten av betydande skillnader i sysselsättningsnivå mellan olika delar av landet och mellan olika näringsgrenar. Den väsentligt ändrade synen på den enskildes rätt till fritt yrkesval och trygghet genom utbildning har också i hög grad påverkat uppfattningen av samhällets ansvar i sysselsättningsfrågorna. Den fortgående internationaliseringen av arbetsmarknaden har vidare tillfört arbetsmarknadspolitiken nya aspekter.

Dessa förhållanden har lett till att de arbetsmarknadspolitiska ambitionerna har vuxit och kraven på differentierade åtgärder ökat. Något samlat

ställningstagande från statsmakternas sida till arbetsmarknadspolitikens utformning har emellertid inte förelegat. Det material som arbetsmarknadsutredningen har lagt fram ger ökade möjligheter att bedöma resultaten av den förda arbetsmarknadspolitikerna och att på grundval av dessa erfarenheter utforma den fortsatta reformverksamheten på området.

En bedömning av arbetsmarknadspolitikens framtida uppgifter måste emellertid utgå från de allmänna förutsättningarna i fråga om befolkning och ekonomi. Långtidsutredningens nyligen framlagda betänkande ger underlag för en sådan bedömning. Dess arbetskraftsprognos innebär att antalet förvärvsarbetande fram till år 1970 ökar med ca 110 000. Denna ökning består helt av gifta kvinnor och bygger på att deras förvärvsfrekvens antas öka. Riksgenomsnittet som i dag uppgår till ca 35 % antas år 1970 ha stigit till inemot 45 %. Långtidsutredningens genomgång av de olika näringsgrenarnas anspråk på arbetskraft fram till år 1970 visar att antalet förvärvsarbetande behöver öka med sammanlagt 165 000, en siffra som stiger till ca 265 000 vid en förkortning av veckoarbetstiden till 42½ timmar.

Den arbetskraftssituation som förutses kommer enligt långtidsutredningen att ge upphov till en rad anpassningsproblem. Eftersom den förutsedda nettoökningen av tillgången på arbetskraft med ca 110 000 förvärvsarbetande består av gifta kvinnor kan ökningen realiserars bara om det går att undanröja de hinder som f. n. finns för gifta kvinnor att inträda på arbetsmarknaden. En betydelsefull del av arbetskraftstillskottet kommer att bestå av invandrare. Frågan om invandringspolitikens utformning kommer därför att bli aktuell. Även om arbetskraftstillgången ökar med 110 000 personer torde det komma att uppstå både geografiska och yrkesmässiga rörlighetsproblem eftersom tillskotten av arbetskraft inte alltid uppträder där efterfrågan ökar. Arbetskraftsläget ter sig inte heller annorlunda i det vidare perspektivet mot 1980-talet.

Utskottets yttrande kommer i det följande att begränsas till propositionens huvuddrag och de frågor som behandlas i motionerna. I den mån utskottet inte anger annat tillstyrker utskottet departementschefens förslag. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att vissa frågor angående riktlinjerna för lokaliseringspolitiken behandlas av bankoutskottet i dess utlåtande samt att bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 6 behandlat motioner om lokaliseringspolitiken.

Allmänna synpunkter på arbetsmarknadspolitikerna. Som utgångspunkt för diskussionen om arbetsmarknadspolitikerna uppgifter framhåller departementschefen att ett av den ekonomiska politikerna främsta syften är att främja sund ekonomisk tillväxt. En avgörande förutsättning för att en bransch eller ett företag skall kunna hävda sig på marknaden är att branschen eller företaget har konkurrensförmåga. Förutsättningen för en gynnsam ekonomisk utveckling är därför att sådana grenar av näringslivet som

inte kan hävda sig ur produktivitetssynpunkt får stå tillbaka för att andra, mera lönsamma skall kunna expandera. Ett viktigt drag i utvecklingen är strukturförändringen inom branscherna, vars kännetecken är fortgående specialisering, ofta förenad med koncentration till större produktionsenheter. I vilka former förändringarna inom näringslivet än försiggår kan de inte undgå att påverka arbetskraftens förhållanden. En ömsesidig anpassning mellan arbetskraft och arbetsuppgifter är ett nödvändigt inslag i den ekonomiska utvecklingen.

Departementschefen betonar att arbetsmarknadspolitiken spelar en viktig roll som balansskapande faktor i den fulla sysselsättningens samhälle. Brist på överensstämmelse mellan efterfrågan och tillgång på arbetskraft kan motverkas med arbetsmarknadspolitiska medel. Under senare år har svårigheterna att tillgodose behovet av arbetskraft tilldragit sig den största uppmärksamheten. En ständig beredskap mot arbetslöshet måste emellertid också upprätthållas.

Mot denna bakgrund understryker departementschefen att arbetsmarknadspolitiken utgör en viktig gren av den ekonomiska politiken. Dess mål är att åstadkomma och bevara full, produktiv och fritt vald sysselsättning. Detta mål nås inte en gång för alla. Full sysselsättning kan tryggas endast genom åtgärder som ständigt anpassas till situationen. Ambitionerna att ge medborgarna möjlighet till meningsfull sysselsättning har vuxit och ansträngningarna måste ökas ytterligare. Produktiv sysselsättning är i sig själv ett rörligt mål, som flyttas allteftersom produktionens förutsättningar ändras. Fritt vald sysselsättning innebär inte bara att varje tanke på att tvångsmässigt dirigera arbetskraften avvisas utan också att möjligheterna vidgas för den enskilde att få ett arbete som svarar mot hans önskemål och förutsättningar.

Utskottet finner detta vara en grundläggande *målsättning* för arbetsmarknadspolitiken. Den innebär att samhällets ansvar på detta område vidgas i väsentliga hänseenden. Utvecklingen under efterkrigstiden har som nämnts lett till att samhället har utsträckt sina åtaganden i syfte att trygga den enskildes sysselsättning. Målsättningen innebär att dessa åtaganden befästs. Den fortgående samhällsomvandlingen medför emellertid att kraven på både samhället och de enskilda ökar. I den arbetsmarknadspolitiska målsättningen ligger att samhällets förpliktelser gentemot de enskilda vidgas i takt härmed. Av stor principiell betydelse finner utskottet det vidare vara att det slås fast att arbetsmarknadspolitiken skall vara ett aktivt medel i strukturpolitiken. Utskottet finner för sin del målsättningen innebära en betydelsefull och önskvärd vidgning av arbetsmarknadspolitikens roll i den ekonomiska politiken liksom i strävandena att stärka den enskildes ställning på arbetsmarknaden och vidga hans valmöjligheter. Genom att fältet för arbetsmarknadspolitiken vidgas till följd av den uppställda målsättningen ökar kraven på arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Departementschefen framhåller att för många av de medel som står arbetsmarknadspolitiken till buds gäller begränsningen att de kan användas i huvudsak endast i samband med arbetslöshet eller för att medverka till att ge sysselsättning åt arbetslösa. Om arbetsmarknadspolitiken skall kunna utvecklas till ett ännu effektivare medel i en dynamisk ekonomisk politik måste man åtminstone på sikt räkna med att arbetslöshetskriteriet inte får ensamt avgränsa tillämpningsområdet för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det skäl som talar härför är att arbetsmarknadspolitiken därmed bättre främjar en strukturförändring som påskyndar produktivitetsökningen och därmed skapar underlag för en stigande levnadsstandard.

Utskottet ansluter sig till vad departementschefen sålunda uttalat. I första hand får ställningstagandet betydelse beträffande den arbetsmarknadspolitiskt motiverade utbildningen och de rörlighetsfrämjande medlen. Utskottet återkommer härtill i det följande.

Departementschefen uttalar att strukturförändringarna för arbetskraftens del i väsentlig utsträckning leder till en övergång till bättre betalda arbeten. De utgör därmed i sig själva ett verksamt medel att förbättra arbetskraftens löneförhållanden. Det betonas i detta sammanhang att det i vårt land är en allmänt omfattad mening att lönebildningen och lönerelationerna mellan olika kategorier av arbetstagare skall avgöras genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Däremot är det samhällsorganens uppgift att underlätta och bidra till en sådan utveckling av betingelserna för inkomstbildningen att medborgarnas inkomstmöjligheter och levnadsstandard främjas. Genom att arbetsmarknadspolitiken utformas så att den mera aktivt främjar strukturförändringarna i näringslivet medverkar den sålunda även till att lösa *låginkomstgruppernas* problem.

I motionerna I: 675 och II: 832 framförs kritiska erinringar mot departementschefens uttalanden beträffande möjligheterna att med arbetsmarknadspolitiska åtgärder bidra till en lösning av låglönegruppernas problem. Motionärerna anför att det i stort sett gäller om låginkomst- och låglönenäringarna, att de upprätthåller en produktion som för framtiden måste bedömas som nödvändig för landet, och att en utmönstring av låglöneföretagen sålunda inte kan vara en acceptabel lösning. I avvaktan på den nu pågående utredningen om låginkomstgruppernas problem är det väsentligt att arbetsmarknadspolitiken medverkar till näringslivets strukturförändring får sådan utformning att den produktion som upprätthålles genom låginkomstnäringar och som bedömes samhällsekonomiskt och beredskapspolitiskt nödvändig även för framtiden kan främjas i så stor utsträckning som möjligt.

Enligt utskottets mening är ett sådant uttalande inte förenligt med den målsättning för arbetsmarknadspolitiken till vilken utskottet i det föregående givit sin anslutning. Motionärernas ståndpunkt synes nämligen innebära att kostnaderna för upprätthållandet av den mindre lönsamma produktionen skulle åvila de enskilda arbetstagarna i form av lägre löner än de skulle kunna erhålla i andra sysselsättningar. Utskottet kan därför inte

tillstyrka att uttalandet läggs till grund för utformningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna utan utskottet ansluter sig för sin del till vad departementschefen uttalat. Utskottet förutsätter därvid att åtgärderna i all möjlig utsträckning utformas så att de inte försvårar läget för de berörda företagen.

Departementschefen understryker att en viktig uppgift inom strukturpolitiken också tillkommer de lokaliseringspolitiska åtgärderna. Det finns ett nära samband mellan dessa och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Målet för lokaliseringspolitiken skall vara att få livskraftiga tätorter i olika delar av landet. Arbetsmarknadspolitiken kan och bör främja en sådan utveckling. Det gäller här att genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder underlätta flyttningsrörelserna till de expansionsorter som man vill stödja genom lokaliseringspolitiken och minska problemen för dem som bor kvar i utflyttningsområdenas glesbygder. Men dessa åtgärder måste kompletteras med insatser i syfte att underlätta en utflyttning för dem som trots de lokaliseringspolitiska åtgärderna inte kan beredas sysselsättning i de områden som är föremål för lokaliseringsverksamheten.

Frågan om avvägningen mellan lokaliseringspolitiken och de *rörlighetsfrämjande åtgärderna* inom arbetsmarknadspolitiken behandlas i motionerna I: 675 och II: 832. Motionärerna hemställer att riksdagen måtte uttala att avvägningen mellan lokaliseringspolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken bör vara sådan, att i de sysselsättningssvaga områdena en aktiv lokaliseringspolitik i första hand utnyttjas och rörlighetsstimulerande åtgärder för flyttning av arbetskraft till orter utanför hemregionen användes först om och i den mån lokaliseringspolitiska åtgärder inte bedömes möjliga inom regionen.

Utskottet vill framhålla att samma fråga var föremål för bankoutskottets prövning i dess utlåtande 1964: 48 med anledning av prop. 1964: 185. Bankoutskottet framhöll härvid att det uppfattade arbetsmarknadspolitik och lokaliseringspolitik såsom alternativ vilka båda bör begagnas redan i syfte att så fullständigt som möjligt utnyttja den arbetskraft som står till buds. Att starka skäl även av annan art talar för en aktiv lokaliseringspolitik i sysselsättningssvaga områden fick enligt bankoutskottet inte tas till intäkt för att låta rörlighetsstimulans ifrågakomma endast i den mån lokaliseringspolitiska åtgärder på en avfolkningsort inte bedömes vara ekonomiskt möjliga. Bankoutskottets uttalande, som lämnades utan erinran av riksdagen, överensstämmer med departementschefens nyss återgivna uttalande. Utskottet ansluter sig härtill.

Långtidsutredningens prognoser tyder på att knapphet på arbetskraft kommer att utmärka återstoden av 1960-talet och även 1970-talet. Bristande balans geografiskt samt näringsgrens- och yrkesmässigt kommer också att vara kännetecknande drag. Konjunkturförändringar kan under längre eller kortare perioder göra knappheten mer eller mindre markerad och risker för sysselsättningsstörningar kan inte heller uteslutas.

Departementschefen framhåller att om utvecklingen blir sådan som prognosen nu gör sannolik kommer arbetsmarknadspolitiken att ställas inför skärpta krav på åtgärder som kan bidra till balans på arbetsmarknaden. Framför allt krävs åtgärder för att ta till vara de arbetskraftsresurser som f. n. inte alls eller endast ofullständigt utnyttjas inom näringslivet. Samtidigt måste emellertid åtgärder vidtas för att motverka arbetslösheten och undersysselsättningen. För att den arbetskraft som kan beräknas bli friställd från jord- och skogsbruk i största möjliga utsträckning skall kunna omplaceras fordras omfattande insatser i form av omskolning och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den förväntade knappheten på arbetskraft gör det angeläget att omflyttningen av arbetskraft inte fördröjs när behov uppstår därav. Det är därför av vikt att man inom arbetsmarknadspolitiken ram förfogar över hjälpmedel för att underlätta arbetskraftens rörlighet. En kvalitativ förbättring av arbetskraftsutbudet är emellertid minst lika viktig och en fortsatt snabb utbyggnad av vuxenutbildningen i alla dess former förordas därför.

Utskottet ansluter sig till dessa synpunkter på de åtgärder som bör stå arbetsmarknadspolitiken till buds.

Frågan om behovet av *samordning* mellan de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och andra åtgärder som påverkar förhållandena på arbetsmarknaden behandlas i motionerna I: 678 och II: 836. Motionärerna framhåller att det är av vikt att förslagen i syfte att främja rekryteringen av kvinnor och äldre till yrkeslivet inte dämpas till sin effekt på grund av att reformverksamheten på närliggande samhällsområden sker i långsammare takt. För kvinnornas del bör förslagen kompletteras med åtgärder i fråga om barntillsyn och beskattning och för de äldres del genom exempelvis åtgärder som förhindrar alltför stora avbränningar på pensionärers sidoinkomster. Motionärerna hemställer att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad sålunda anförts.

Det är enligt utskottets mening självklart att de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som i varje läge föreslås utgör resultatet av en avvägning mellan olika insatser av arbetsmarknadspolitisk och annan art i syfte att nå bästa möjliga resultat. Förutsättningarna härför är i särskilt hög grad för handen eftersom arbetsmarknadspolitiken, som utskottet konstaterat i det föregående, är en viktig gren av den allmänna ekonomiska politiken liksom den har en stark socialpolitisk förankring. Med anledning av vad motionärerna anför om åtgärder beträffande barntillsynen vill utskottet erinra om det förslag som förelagts årets riksdag om utbyggnad av barnstugeverksamheten.

I motionerna I: 663 och II: 814 hemställas att åtgärder vidtas för inrättande av ett *arbetsdepartement* med uppgift att handha ledningen av ekonomisk samhällsplanering. Enligt utskottet bör det ankomma på Kungl. Maj:t att ta initiativet till ändringar i departementsindelningen, därest så anses påkallat. Utskottet är således inte berett att tillstyrka motionerna.

Frågan om *fördelningen av kostnaderna* för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mellan staten och kommunerna behandlas i motionerna I: 675 och II: 832. Motionärerna yrkar att frågan skyndsamt måtte upptas till prövning. Som skäl härför anföres att arbetsmarknadspolitikens uppbyggnad får betydande ekonomiska konsekvenser för kommunerna och att kommunerna i de sysselsättningsvaga områdena blir väsentligt hårdare drabbade än andra. En tillfredsställande utjämning kan enligt motionärernas mening knappast uppnås genom det allmänna skatteutjämningsbidraget.

Utskottet anser att frågor om fördelningen av kostnaderna för samhälls- eller kommunal verksamhet mellan stat och kommun bör prövas i ett sammanhang. Dessa frågor har nyligen varit föremål för riksdagens prövning i samband med beslutet om det allmänna skatteutjämningsbidraget. Utskottet är inte berett att tillstyrka motionerna.

Frågan om *arbetsmarknadspolitikens verkningar* i olika avseenden har berörts i flera remissyttranden och departementschefen framhåller i anslutning härtill att en bättre belysning av dessa frågor är motiverad. Vad särskilt gäller omskolningsverksamheten uttalar departementschefen att det med hänsyn till dess omfattning och de betydande belopp staten ger ut för ändamålet synes angeläget att få effekten av verksamheten närmare belyst. Hur en sådan belysning kan erhållas skall närmare övervägas.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att den ytterligare aktivering av arbetsmarknadspolitiken som propositionen innehåller också medför ökade anspråk på kännedom om de förhållanden som de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna avser att påverka liksom om verkningarna av åtgärderna. Såsom framhålles i propositionen medför detta behov såväl av en prognosverksamhet som av uppgifter till belysning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärdernas effektivitet.

I flera motioner föreslås undersökningar som på olika sätt avses skola belysa verkningarna av arbetsmarknadspolitiken och tjäna som underlag för den fortsatta verksamheten. Undersökningar rörande effekten av omskolningsverksamheten och övriga rörlighetsfrämjande åtgärder begäres i motionerna I: 310 och II: 379, I: 676 och II: 830 samt I: 678 och II: 836.

Utskottet vill för sin del framhålla att omskolningsverksamheten och de rörlighetsfrämjande åtgärderna i övrigt på få år har utvecklats mycket kraftigt. Verksamheten har berört ett stort antal personer och betydande belopp har disponerats för ändamålet. De rörlighetsfrämjande åtgärderna har i mycket givit arbetsmarknadspolitiken en ny inriktning. Mot denna bakgrund framstår det som angeläget att få till stånd en sådan belysning av verkningarna av de rörlighetsfrämjande åtgärderna över huvud taget som förordats i motionerna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra i vilken form denna undersökning lämpligen bör komma till stånd.

Undersökningar rörande arbetslösheten påkallas i flera motioner. I motionerna I: 678 och II: 836 hemställas om en analys av arbetslöshetsklien-

telets sammansättning. Undersökningar av den dolda arbetslösheten bland kvinnorna begäres i motionerna I: 628 och II: 783 samt I: 675 och II: 832.

En närmare kännedom om de förhållanden som önskas belysa genom de begärda undersökningarna skulle enligt utskottets mening otvivelaktigt ytterligare stärka underlaget för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Som utskottet hade anledning att konstatera i anledning av motioner till 1964 års riksdag i samma syfte (SU 1964: 11, s. 22) skulle en sådan undersökningsverksamhet ställa stora krav på personella resurser. Utskottet ifrågasatte därför om inte mycket material till frågans belysning redan nu kan hämtas ur statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar. Genom att medelstilledningen för arbetskraftsundersökningarna höjs nästa budgetår bör, såsom arbetsmarknadsstyrelsen framhåller i sitt yttrande över motionerna I: 628 och II: 783, undersökningarna kunna förbättras. Den nyligen tillkallade utredningen rörande låginkomstgruppernas problem bör vidare kunna bidra till att belysa de av motionärerna berörda frågeställningarna. Tillkomsten av det i propositionen föreslagna institutet för arbetsmarknadsfrågor kan också väntas leda till ökade kunskaper om förhållandena på arbetsmarknaden. Den intensifierade verksamheten i syfte att aktivera arbetskraftsresurserna som departementschefen förordar och till vilken utskottet återkommer i det följande torde likaså komma att öka kännedomen om arbetslöshetsklientelet liksom om den dolda arbetslösheten och undersysselsättningen.

Såsom framgår av det anförda delar utskottet motionärernas uppfattning beträffande behovet av undersökningar på de berörda områdena. Med hänsyn till att en omfattande utredningsverksamhet pågår eller planeras synes det emellertid inte på nuvarande stadium påkallat att hemställa om ytterligare undersökningar i frågan.

Arbetsförmedling. Departementschefen understryker att anspråken på arbetsförmedlingen kommer att öka till följd av utvecklingen. En växande efterfrågan aktualiseras från tjänstemannasektorn inte minst därför att tjänstemännen själva kan väntas ta i anspråk arbetsförmedlingens tjänster i större omfattning än f. n. Den tilltagande knappheten på arbetskraft nödvändiggör vidare alltmer aktiva insatser för att ta till vara arbetskraftsresurserna. Det är särskilt angeläget att hemarbetande kvinnor som önskar förvärvsarbete får arbetsförmedlingens hjälp till lämplig placering. Även den ökade invandringen av utländsk arbetskraft kommer sannolikt att kräva än större insatser av arbetsförmedlingen i framtiden. Departementschefen räknar med att en inte oväsentlig ökning av förmedlingens personal blir nödvändig men framhåller att den behövliga utbyggnaden bör komma till stånd successivt. I dagens läge gäller det att i första hand förstärka förmedlingen med personal som skall ha till uppgift att öka sysselsättningsmöjligheterna för grupper som nu står utanför produktionen eller är ofullständigt sysselsatta.

Mot denna bakgrund förordar departementschefen att särskilda tjänster för aktiveringsuppgifter inrättas vid länsarbetsnämnderna. Likaså bör den successiva förstärkningen av arbetsvårdens resurser fortsätta. Även yrkesvägledningen bör få viss personalförstärkning. Med hänsyn till att någon skarp gräns inte bör dras mellan å ena sidan arbetsvård och yrkesvägledning och å andra sidan allmän förmedling torde den utbyggnad av personalorganisationen som nu bör komma till stånd till väsentlig del få avse den allmänna förmedlingen.

Utskottet kan för sin del godta dessa allmänna riktlinjer för utbyggnaden av personalorganisationen. Det synes utskottet rimligt att den utvidgning av den arbetsmarknadspolitiska målsättningen som propositionen innebär och som återspeglas i en intensifiering av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna också får återverkningar på personalsidan. Enligt utskottets mening får den pågående översynen av arbetsmarknadsverkets organisation som statskontoret genomför i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen inte hindra att man nu drar konsekvenserna på personalsidan av förslagen. Utskottet kan därför inte instämma i den i motionerna I: 676 och II: 830 uttalade uppfattningen att det inte skulle vara riktigt att medan denna översyn pågår öka antalet tjänster i den omfattning departementschefen föreslår.

I motionen II: 53 anförs att tillkomsten av den s. k. AFA-försäkringen är ägnad att avlasta åtaganden för samhället som annars skulle ha blivit oundvikliga. Motionärerna framhåller att någon form av motprestation därför är befogad och anför som möjliga exempel härpå utlämnandet av upplysningsprospekt om AFA vid arbetsförmedlingarna på statlig bekostnad liksom en direkt ackvirerande verksamhet genom lämplig organisatorisk anknytning. I motionen hemställs mot denna bakgrund om en prövning av åtgärder i syfte att främja anslutningen till Arbetsmarknadens försäkringsbolag.

Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning om värdet av den verksamhet som Arbetsmarknadens försäkringsbolag bedriver. Enligt utskottets mening kan det emellertid inte anses förenligt med arbetsförmedlingens funktion att denna skulle påläggas en uppgift av det slag motionärerna förordar. Utskottet avstyrker alltså motionen.

Utredningen hade förordat att förmedlingsverksamheten genom Orts- och lokalombud i all möjlig utsträckning ersätts med s. k. ambulerande förmedling. Även om denna verksamhet givit goda erfarenheter och bör utvidgas allteftersom det är lämpligt är departementschefen dock inte beredd att föreslå någon omedelbar avveckling av ombudssystemet. Som framhållits i en del remissyttranden har ombuden alltjämt en viktig uppgift att fylla i glesbygderna.

Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning i denna fråga och kan alltså inte tillstyrka bifall till yrkandet i motionerna I: 676 och II: 830 innebärande att riksdagen nu skulle besluta om en successiv avveckling av ombudssystemet.

Med hänvisning till sitt ställningstagande till frågan om en avveckling

av ombudssystemet har departementschefen avstyrkt ett förslag av utredningen att arbetsförmedlingen skulle få bekosta resor och utge traktamenten till personer som besöker förmedlingen. I motionerna I: 679 och II: 840 hemställs att arbetsförmedlingen ges denna möjlighet i enlighet med arbetsmarknadsutredningens förslag. Motionärerna framhåller att i en alltmer uttunnad landsbygd med dåliga kommunikationer det långa avståndet till arbetsförmedlingen kan bli ekonomiskt betungande för den arbetssökande.

Även om utskottet anser att vissa skäl kan tala för förslaget finner dock utskottet departementschefens motiv för att inte nu genomföra förslaget vägande. Utskottet avstyrker sålunda motionerna.

Yrkesutbildningen. En intensifierad omskolningsverksamhet torde bli ett av det väsentliga inslagen i framtidens arbetsmarknadspolitik. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens långtidsbedömning skulle antalet personer som berörs av utbildningen stiga från ca 40 000 år 1965 till ca 80 000 år 1970. Eftersom omskolningsverksamheten utgör en väsentlig del av vuxenutbildningen i samhället finns det anledning att i detta sammanhang även beröra frågan om vuxenutbildningens roll i framtiden. Förutsättningar härför finns i och med de utredningsförslag som nu föreligger från arbetsmarknadsutredningen, gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen.

Departementschefen framhåller att starka skäl talar för att expansionen av ungdomsutbildningen i framtiden väsentligt effektivare än hittills kompletteras med insatser för ökad vuxenutbildning, dvs. utbildning som tas upp efter en tidigare avslutad eller avbruten ungdomsutbildning och efter en tids yrkesverksamhet. Utvecklingen av ungdomsutbildningen har medfört betydande generationsskillnader i fråga om möjligheterna att erhålla utbildning. Den frihet i studievalet som är en grundläggande princip i ungdomsutbildningen blir ofullkomlig för den enskilde om den inte förenas med möjlighet att genom förnyat val ändra utbildningens inriktning. Vuxenutbildning ger sådan möjlighet. Den ger också den sent studiemogne tillfälle att skaffa sig den utbildning han inte kunde tillgodogöra sig som ung. Den snabba tekniska och ekonomiska utvecklingen medför vidare att livslängden hos inhämtade kunskaper blir allt kortare.

I detta sammanhang spelar omskolningen en viktig roll. Den grundläggande målsättningen för denna verksamhet måste även i fortsättningen vara att ge arbetslösa och svårplacerade chansen till en ny placering på arbetsmarknaden. Men den behövs också för att anpassa arbetskraftsutbudet till förändrade behov i näringslivet och i samhället i dess helhet. Genom att angripa sådan brist på arbetskraft som ger upphov till flaskhalsproblem kan arbetsmarknadspolitikerna lämna ett effektivt bidrag i strävandena att nå samhällsekonomisk balans. Departementschefen understryker att det är angeläget att omskolningsverksamheten utformas med särskilt beaktande av

samhällets strukturpolitik och strävandena att lösa låglönegruppernas problem.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till den principiella syn på betydelsen av en vidgad vuxenutbildning och omskolningsverksamhet som kommer till uttryck i departementschefens uttalande.

De utredningsförslag som har lagts fram är, framhåller departementschefen, ett värdefullt underlag för den fortsatta reformverksamheten. Remissbehandlingen av gymnasieutredningens förslag har emellertid först nyligen avslutats och yrkesutbildningsberedningens förslag avgavs helt nyligen. Beredningen av utredningsförslagen har inte avslutats. Det kan redan nu konstateras att de olika förslagen i fråga om organisation och finansiering företer olikheter som kräver ytterligare överväganden i syfte att nå enhetlighet. I propositionen uttalas att avsikten är att till nästa års riksdag skall läggas fram förslag beträffande såväl lösningen av studiefinansieringsfrågorna för de vuxenstuderandes del som vuxenutbildningens framtida organisation.

I avvaktan på det samlade ställningstagandet till vuxenutbildningsfrågorna tar departementschefen inte nu ställning till de av arbetsmarknadsutredningen framställda förslagen beträffande statsbidrag till företagsutbildning, utbildning i företag under nedgångskonjunktur samt undantagsregler för elever under 21 år. Detta gäller även försöksverksamhet med s. k. uppskolning i enlighet med ett av arbetsmarknadsstyrelsen framställt förslag. I samtliga nu berörda hänseenden bör, framhåller departementschefen, någon ändring inte vidtas i arbetsmarknadsstyrelsens befogenheter utan gällande regler tillämpas även under nästa budgetår.

Vad departementschefen anfört rörande översynen av vuxenutbildningens framtida organisation liksom om förutsättningarna för bedömandet av utbildningsverksamheten i nu berörda hänseenden i avvaktan härpå föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I motionerna I: 675 och II: 832 framhålls att med den vidgade målsättning som nu bör gälla för arbetsmarknads- och utbildningspolitiken framstår det som angeläget att även behovet av *utbildning och fortbildning av företagare* tillgodoses. Särskilt får detta anses gälla företagare inom olika delar av småföretagsamheten. Motionärerna hemställer därför att frågan om effektiviserad vidareutbildning särskilt för mindre företagare måtte prövas vid den fortsatta beredningen av vuxenutbildningsfrågan.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att denna från sysselsättningssynpunkt betydelsefulla utbildningsfråga behandlades i prop. 1964: 185 och att departementschefen därvid framhöll att gränsdragningen gentemot annan utbildning på området närmare måste klarläggas innan ställning kan tas till frågan om formen för dylikt stöd. Departementschefen anmälde sin avsikt att återkomma till frågan i samband med prövningen av arbetsmarknadsutredningens förslag. Utskottet finner det med hänsyn till

de av departementschefen berörda gränsdragningsproblemen naturligt att den av motionärerna väckta frågan behandlas i det vidare sammanhang som utgörs av frågan om vuxenutbildningens framtida organisation och att riksdagen i samband med att förslag i denna fråga framlägges får tillfälle att pröva även frågan om stöd till den av motionärerna berörda utbildningsverksamheten. Utskottet vill erinra om att frågan om företagarnas utbildning också behandlas i motionerna I: 551 och II: 674 till årets riksdag, vilka hänvisats till bankoutskottet.

I motionerna I: 685 och II: 834 anförs att det torde vara ett gemensamt intresse för alla parter att den andel av omskolningen som sker vid företagen ökas. Motionärerna framhåller att möjligheten härtill i icke ringa mån torde bero på viljan att sänka utbildningsmålet till en praktiskt genomförbar nivå och öka samhällets andel av företagens utbildningskostnader. Härigenom skulle statens kostnader för varje utbildad person sjunka märkbart och behovet av utbildningsbidrag minska. Motionärerna anser att en övergång till ökad *företagsutbildning* bör kunna komma till stånd redan under budgetåret 1966/67 och medföra en kostnadsminskning för statsverket av 15 milj. kr.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att arbetsmarknadsutredningen framställt förslag som syftar till att stimulera företagsutbildningen och att dessa förslag kommer att prövas i samband med det nyss berörda ställningstagandet till frågan om vuxenutbildningens framtida organisation och om studiefinansieringsfrågorna för de vuxenstuderandes del. Utskottet anser att den i motionerna berörda frågan inte bör prövas i förevarande sammanhang och avstyrker alltså desamma.

De åtgärder på omskolningens område som föreslås i propositionen syftar till att så mycket som möjligt utvidga omskolningens användningsområde utan att därmed föregripa den kommande prövningen av vuxenutbildningsfrågorna. För att bl. a. öka möjligheterna att använda omskolningen som ett led i strukturpolitiken föreslås i propositionen att begreppet risk för arbetslöshet såsom en förutsättning för omskolning skall tillämpas mera vidsträckt samt att utbildningsverksamheten för inte arbetslösa i form av s. k. bristyrkesutbildning utvidgas avsevärt.

Departementschefen anför att den mera vidsträckta *tillämpningen av begreppet risk för arbetslöshet* syftar till att kunna bereda den enskilde möjlighet till omskolning inte bara när sysselsättningssvårigheterna är nära förestående utan också när en bedömning på längre sikt av sysselsättningsutsikterna klart ger vid handen att övergång till annat yrke är nödvändig. Detta innebär att man inte behöver företa arbetsomplaceringen under trycket av en akut krissituation utan får tillfälle till en mera övervägd prövning av den enskildes förhållanden och möjligheter. Därigenom bör också förutsättningarna för hans anpassning till arbetsmarknadens behov öka.

Enligt utskottets mening kan den mera vidsträckta tillämpningen av be-

greppet risk för arbetslöshet som förordas i propositionen i hög grad öka möjligheterna att använda omskolningen som ett led i strukturpolitiken. Utskottet som i det föregående tillstyrkt en vidare målsättning för arbetsmarknadspolitiken, enligt vilken denna skulle ges en mera aktiv roll i strukturpolitiken, kan ansluta sig till förslaget.

I motionerna I: 675 och II: 832 framhålles att tillämpningen gentemot låginkomstgrupperna måste ske med den försiktighet som motiveras av motionärernas i det föregående redovisade uppfattning att arbetsmarknadspolitiken medverkan till näringslivets strukturförändring får en sådan utformning att den produktion som upprätthålles genom låginkomstnäringsar och som bedömes samhällsekonomiskt och beredskapspolitiskt nödvändig även för framtiden kan främjas i så stor utsträckning som möjligt.

I motionerna I: 678 och II: 836 framhålles att ett krav måste vara att arbetsmarknadsmyndigheterna tillämpar de nya bestämmelserna med försiktighet så att inte svagt grundade prognoser om utvecklingen inom en viss näringsgren får till följd att denna i onödan undandras arbetskraft. Motionärerna hemställer att vad sålunda anförts måtte ges Kungl. Maj:t till känna.

Beträffande de allmänna synpunkter på arbetsmarknadspolitiken utformning som ligger till grund för motionerna I: 675 och II: 832 har utskottet i det föregående uttalat att dessa inte synes förenliga med den målsättning för arbetsmarknadspolitiken som utskottet tillstyrkt.

Vad åter angår kraven i samtliga de nu behandlade motionerna på att de nya bestämmelserna skall tillämpas med försiktighet vill utskottet anföra följande. Den vidgade tillämpningen av begreppet risk för arbetslöshet förutsätter att sysselsättningsläget inom företaget eller branschen på längre sikt bedöms vara sådant att övergång till annat yrke är nödvändig. Det väsentliga är sålunda att på längre sikt en arbetslöshetsrisk bedöms vara för handen. Tillämpningen är däremot inte i och för sig knuten till något villkor om löneläget i företaget, men den inriktning strukturomvandlingen fått talar naturligtvis för att frågan kommer att bli särskilt aktuell inom låglönebranscher.

Bedömningen av sysselsättningsutsikterna kommer att vila på arbetsmarknadsverket. Genom att parterna på arbetsmarknaden är representerade i verkets beslutande organ kan alla synpunkter göra sig gällande vid bedömningen. Om läget därvid anses motivera omskolningsinsatser bör de också kunna genomföras så att de inte ytterligare försvårar situationen för företagen. Utskottet vill understryka vikten av att dessa förutsättningar för lösningar i samverkan tillvaratas.

Frågan om en mera väsentlig utbyggnad av *utbildningsverksamheten för inte arbetslösa* måste enligt departementschefen ses som en del av det frågekomplex som gäller vuxenutbildningens framtida organisation och omfattning över huvud taget. Frågan bör därför slutligt prövas i samband med det

nyss berörda samlade ställningstagandet. Det är emellertid angeläget inte minst med hänsyn till behovet av aktivare strukturpolitiska insatser och önskemålet att förbättra de lågavlönades ställning att redan nu öka omskolningen av inte arbetslösa. Utbyggnaden av verksamheten bör dock få formen av en försöksverksamhet som kan ge erfarenheter för att längre fram bedöma vuxenutbildningens roll inom arbetsmarknadspolitiken. För att försöksverksamheten skall kunna ge tillräckliga erfarenheter bör den finansiella ramen för utbildningen av inte arbetslösa utvidgas.

Departementschefen anför att inom ramen för den utbildningsverksamhet som blir möjlig med den förordade medelansvisningen för omskolning med 180 milj. kr. bör arbetsmarknadsstyrelsen kunna anordna bristyrkesutbildning inom ett belopp av 10 milj. kr. En av de väsentliga uppgifterna för utbildningen torde liksom hittills bli att genom insatser på särskilt betydelsefulla yrkesområden medverka till att begränsa de negativa verkningarna av bristsituationer av flaskhalskaraktär. Verksamheten måste därför förutsättas bygga på initiativ från arbetsmarknadsverket och aktualiseras i fall då arbetsförmedlingen kan konstatera att viss utbildad arbetskraft inte står att uppbringa. Bristläget bör gälla hela landet och sålunda inte kunna övervinnas genom geografisk omflyttning, och det bör avse arbetskraft som inte kan bytas ut mot personer med annan utbildning. Verksamheten torde enligt departementschefen delvis komma att omfatta sådana utbildningsfall som avses i arbetsmarknadsstyrelsens förslag om uppskolning.

Enligt utskottets uppfattning får förslaget om en vidgad bristyrkesutbildning ses som ett led i förverkligandet av den vidare målsättning för arbetsmarknadspolitiken som propositionen innebär. Utskottet kan för sin del ansluta sig till förslaget liksom till de allmänna riktlinjerna för verksamhetens utformning.

Av vad utskottet nu anfört framgår att utskottet inte kan godta de i motionerna I: 676 och II: 830 anförda synpunkterna mot en utvidgad bristyrkesutbildning och inte heller kan tillstyrka det i motionerna framställda yrkandet att till bristyrkesutbildning för nästa budgetår skall anslås 500 000 kr.

Med hänvisning till det i motionerna I: 675 och II: 832 uttalade, tidigare berörda önskemålet, att arbetsmarknadspolitiken utformas så att viss produktion genom låginkomstnäringar främjas, understrykes i motionerna att försöksverksamheten måste ske med den försiktighet som föranleds härav. Även i motionerna I: 678 och II: 836 manas till försiktighet vid tillämpningen av de nya bestämmelserna. Motionärerna framhåller att de grannliga problem som uppkommer i förhållandet mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och representanterna för låglöneföretagen måste ägnas stor uppmärksamhet. Enligt motionärernas mening bör emellertid dessa problem kunna lösas i samverkan mellan företagen och deras branschorganisationer å ena sidan och arbetsmarknadsmyndigheterna å andra sidan.

Utskottet kan för sin del instämma i dessa allmänna synpunkter beträffande behovet av samverkan mellan företagen och arbetsmarknadsmyndigheterna. Enligt utskottets mening är emellertid behovet av denna samverkan mera framträdande när det gäller den vidsträcktare tillämpning av arbetslöshetskriteriet som utskottet tillstyrkt i det föregående. Utskottet har också i ifrågavarande sammanhang pekat på de förutsättningar för samarbete som föreligger och understrukit vikten av att de tillvaratas.

Till skillnad från den utbildningsverksamhet som skall komma till stånd med stöd av den vidsträcktare tillämpningen av begreppet risk för arbetslöshet avser emellertid bristyrkesutbildningen inte att rekrytera eleverna från vissa företag eller branscher beroende på framtidsutsikterna i dessa utan förhållandena i utbildningsyrket avgör rekryteringen. Bristyrkesutbildningen avser sålunda en utbildning till vissa yrken och tillträdet till denna utbildning skall i enlighet med de grunder som gäller för utbildningspolitiken i allmänhet vara fritt för envar som önskar bli delaktig av den och som fyller de yrkesmässigt ställda kraven för tillträde oavsett förhållandena i vederbörandes dittillsvarande yrke.

Det är å andra sidan sannolikt att dessa utbildningskurser kan väntas utöva en dragningskraft särskilt på personer som är verksamma inom låglönenärningar. Konsekvenserna i personalhänseende för dessa näringar bestäms därmed i sista hand av den finansiella ramen för bristyrkesutbildningen, vilken har beräknats möjliggöra utbildning av 2 000—3 000 personer.

I propositionen förordas att bidrag skall kunna utgå till stöd för *utbildningsverksamhet i samband med lokalisering* av företag. De lokaliseringspolitiskt bestämda villkoren för bidrag bör anknyta till dem som gäller för lokaliseringsverksamheten i övrigt. Som allmänt villkor bör därför enligt propositionen gälla att företaget är beläget på en ort där lokaliseringstöd enligt kungörelsen om statligt lokaliseringstöd i princip kan utgå. Om denna förutsättning är uppfylld bör bidrag kunna utgå på de villkor i övrigt som förordats av arbetsmarknadsutredningen. Detta innebär att bidrag till utbildningskostnader skall kunna lämnas till företag som etablerar sig på orter med otillräcklig arbetstillgång. Med nyetablering jämställs härvid rekonstruktion av produktion och sysselsättning vid nedlagda eller nedläggningshotade industrier samt utbyggnad av redan etablerad verksamhet på orter med långsiktigt överskott på arbetskraft. Arbetsmarknadsverket bör lämnas rörelsefrihet vid bestämmande av bidragets storlek. En förutsättning för bidrag bör vara att eleverna får ersättning i form av lön fastställd efter förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden.

I motionerna I: 675 och II: 832 hemställs att utbildningsbidrag till företag i samband med lokalisering må kunna utgå även på utanför norra stödområdet belägna orter med otillräcklig tillgång på arbetstillfällen samt att dylikt bidrag bör få utgå till företag som medgivits detsamma, så länge arbetsmarknadsläget är sådant att dylika åtgärder är motiverade på lokaliseringssorten.

Med anledning av vad som yrkas i motionerna vill utskottet framhålla att de i propositionen angivna villkoren för bidrag till utbildningsverksamhet i samband med lokalisering ingalunda utesluter att sådant bidrag ges även vid lokaliseringspolitiska insatser utanför norra stödområdet. Utskottet vill sålunda erinra om att enligt kungörelsen om statligt lokaliseringstöd sådant stöd kan utgå även utanför norra stödområdet i särskilda fall, såsom när avsevärda sysselsättningssvårigheter förutses eller uppkommit till följd av industrinedläggning i samband med omfattande branschrationalisering eller av liknande orsak eller när speciella skäl talar för att industriort med ensidigt näringsliv bör tillföras ytterligare industriföretag. Vad motionärerna i denna del yrkat torde sålunda få anses omfattat av propositionens förslag.

Vad därefter gäller det i motionerna framställda förslaget att bidrag skulle få utgå så länge arbetsmarknadsläget är sådant att dylika åtgärder är motiverade på lokaliseringsorten, vill utskottet erinra om att enligt de av statsmakterna godtagna riktlinjerna för lokaliseringsverksamheten syftar denna till att ge ett initialstöd. I likhet med departementschefen anser utskottet att de lokaliseringspolitiskt bestämda villkoren för stöd till utbildningsverksamheten bör anknyta till dem som gäller för lokaliseringsverksamhet i övrigt. Utskottet är därför inte berett att tillstyrka motionerna i denna del. Då utskottet inte heller i övrigt har några erinringar mot de i propositionen angivna riktlinjerna för bidragsgivningen tillstyrker utskottet propositionens förslag.

Departementschefen erinrar om att *utbildningsbidragen* kommer att prövas i samband med det samlade ställningstagandet till vuxenutbildningsfrågorna. I avvaktan härpå föreslås vissa höjningar av bidragen, innebärande att grundbidragen höjs till 450 kr./mån., hyresbidragen med 25 kr. till resp. 125, 150 och 175 kr./mån. I fråga om familjetilläggen föreslås höjning av nuvarande högsta bidragsbelopp vid utbildning i hemorten till 75 kr./mån. och i andra fall till 220 kr./mån. varjämte barntilläggen föreslås höjda till 60 kr./mån. resp. 150 kr./mån. när särskilda skäl föreligger.

I motionen II: 833 yrkas att utbildningsbidragen måtte fastställas i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag i dess anslagsframställning för budgetåret 1966/67. Såsom motiv för yrkandet åberopas i motionen bl. a. att utbildningsbidraget i väsentliga delar varit oförändrat sedan 1959.

Utskottet som vill erinra om att bidragen gjordes skattefria fr. o. m. den 1 juli 1961 genom beslut av 1960 års riksdag samt att vissa av bidragen höjdes genom beslut av 1964 års riksdag tillstyrker för sin del propositionen.

Departementschefen har inte ansett sig kunna förorda att — såsom föreslagits av utredningen — prövningen av utbildningsbidragen med hänsyn till makes inkomst slopas eller att oreducerat grundbidrag skall utgå i de fall då en hemskild eller frånskild uppbär underhållsbidrag. I syfte att ta särskild hänsyn till de grupper av gifta kvinnor för vilka särskilda mer-

kostnader regelmässigt uppstår under utbildningstiden föreslås däremot att elever med hemmavarande barn under 16 år, eget eller makens, alltid skall få rätt att erhålla familjetillägg för barn med det lägsta av de belopp som föreslagits i det föregående.

I motionerna I: 672 och II: 825 hemställs att makes inkomst inte skall ha någon reducerande effekt på grundbidraget, och i motionerna I: 678 och II: 836 begärs en översyn av *inkomstprövningsreglerna* beträffande grundbidrag med syfte att åstadkomma stimulans för de gifta kvinnorna att i ökad utsträckning förvärvsarbeta samt med iakttagande av rättvisa i bedömningen av olika fall. Även i motionerna I: 675 och II: 832 uttalas önskemål om att detta problemkomplex upptas till förnyad prövning.

Med anledning av vad som anförts i motionerna vill utskottet framhålla att utformningen av propositionens förslag i denna del synes ha bestämts av en strävan att göra reglerna lika för män och kvinnor. Den prövning av utbildningsbidragen med hänsyn till egen eller makes inkomst som allttjämt skall förekomma för andra bidrag än barntillägget gäller både manliga och kvinnliga kursdeltagare. Det ligger å andra sidan i sakens natur att inkomstprövningen hittills främst haft betydelse för de kvinnliga kursdeltagarna. Förslaget om en generell rätt till ett visst minimibidrag för barn kommer likaså att komma alla kursdeltagare med minderåriga barn till del. Förslagets betydelse torde emellertid vara störst för de gifta kvinnorna liksom för ensamstående fäder med vårdnaden om hemmavarande barn.

Utskottet finner denna strävan efter likställighet i fråga om bidragsreglerna riktig. Utskottet vill emellertid samtidigt erinra om att frågan om utbildningsbidragens utformning inte slutligt lösts genom den nu föreliggande propositionen. Såsom däri anföres kommer dessa bidrag att prövas i samband med det samlade ställningstagandet till vuxenutbildningsfrågorna. Det torde kunna förutsättas att även inkomstprövningsreglerna kommer att beröras av detta ställningstagande. Med erinran härom avstyrker utskottet motionerna.

Geografisk rörlighet. Även i fråga om flyttningsbidragen förordas i propositionen att tillämpningsområdet utvidgas att avse även personer som inte är arbetslösa. Liksom beträffande omskolningen föreslås sålunda att begreppet risk för arbetslöshet såsom en förutsättning för bidrag skall ges en vidsträckt tillämpning. Departementschefen framhåller att särskilt i fråga om personer som har oregelbunden sysselsättning eller som behöver kompletterande sysselsättning under en del av året är det befogat att arbetslöshetsbegreppet inte får en alltför snäv avgränsning. Om flyttning kan medföra att en sådan person får stadigvarande sysselsättning bör sålunda bidrag kunna utgå.

Enligt propositionen skall emellertid flyttningsbidrag kunna lämnas personer som har arbete också i andra fall. Bidrag skall i dessa fall kunna ges

om vederbörande är bosatta i områden med exceptionellt hög och långvarig arbetslöshet. Under en försöksperiod skall dock bidragen inskränkas till personer inom yrkesområden med vikande sysselsättning. Det förutsätts att samråd sker med de arbetsgivare som får sin arbetskraft utbytt samt att arbetsmarknadsverket ägnar särskild uppmärksamhet åt att följa frågan. Med dessa begränsningar anser departementschefen att det inte finns större risk för att företagen på utflyttningsorterna skall råka i svårigheter på grund av personalbrist.

I motionerna I: 675 och II: 832 berörs frågan om tillämpningen av de nya bestämmelserna för bidrag till personer som har arbete mot bakgrund av den avvägning mellan lokaliseringspolitik och den geografiska rörlighetspolitiken som motionärerna förordat. Motionärerna anför att med den av dem förordade avvägningen det endast i enstaka fall torde behöva förekomma att flyttning behöver ske till ort utanför regionen.

Med erinran om sitt uttalande i det föregående i vad gäller avvägningen mellan lokaliseringspolitik och rörlighetsstimulans tillstyrker utskottet propositionens förslag i denna del liksom de allmänna riktlinjer för verksamheten som anges i propositionen.

I motionerna I: 675 och II: 832 hemställs att flyttningsbidrag till kvalificerad arbetskraft för flyttning till företag inom lokaliseringsområde må kunna utgå enligt de bestämmelser, som gäller för flyttningsbidrag i övrigt, samt att flyttningsbidraget må kunna lämnas även i de fall då initiativet till flyttningen tagits av arbetsförmedlingen.

Utskottet vill i anledning av motionerna erinra om att de allmänna villkoren för flyttningsbidrag är oberoende av om flyttningen sker från eller till stödområdet eller inom detta. Avgörande för att flyttningsbidrag skall kunna utgå i normalfallet är att lämpligt arbete saknas på bostadsorten och att behov föreligger av arbetskraften på anställningsorten. För att underlätta flyttning till orter inom norra stödområdet beslöt emellertid riksdagen i enlighet med förslag i prop. 1964:185 att dispensera från dessa villkor i vad gällde avsaknaden av lämpligt arbete på hemorten som förutsättning för bidrag. Med hänsyn till betänkligheter som kommit till uttryck under remissbehandlingen förbehölls bidragsgivningen sådana fall där initiativet till flyttningen togs av den enskilde varjämte bidragen begränsades till att gälla respennig och familjebidrag.

Enligt de nu föreliggande motionerna skulle den flyttande kunna få även starthjälp och utrustningsbidrag. Med erinran om att de nuvarande bestämmelserna redan innebär en utvidgning i förhållande till vad som eljest skulle gälla samt om att — därest de allmänna förutsättningarna för flyttningsbidrag föreligger — starthjälp och utrustningsbidrag kan utgå även vid flyttning till eller inom stödområdet avstyrker utskottet motionerna.

I propositionen anges riktlinjer för bidragsverksamheten i vad avser personer som efter avslutad reguljär yrkesutbildning tillträder sin första anställning. Departementschefen framhåller att en sådan bidragsgivning kan

leda till orimliga konsekvenser och att det i varje fall synes finnas anledning att använda flyttningsbidrag synnerligen restriktivt i dessa fall. Respenning bör utgå endast när mera betungande resekostnader uppstår vid tillträde av anställning och lämpligt arbete inte kan erhållas på närmare håll. Förutsättningen bör vidare vara — liksom vid flyttningsbidrag i andra fall — att det inte finns lämpliga sökande på den ort där anställningen tillträds. Familjebidrag bör som regel utgå endast när flyttningen anses motiverad av lokaliseringpolitiska skäl.

I motionen I: 677 hemställs att starthjälp bör kunna utgå — med iakttagande av i övrigt gällande förutsättningar — vid tillträde av första läraranställning efter avlagd examen oavsett om lämpligt arbete kan erhållas på närmare ort.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att bidragsgivningen i dessa fall bör ske restriktivt. Utskottet kan för sin del godta de riktlinjer som i detta hänseende angivits i propositionen. Det av motionärerna framställda förslaget — som uteslutande avser att ge starthjälp åt nyblivna lärare — skulle enligt utskottets mening dessutom innebära en kategoriklyvning med mindre lämpliga konsekvenser. Utskottet kan därför inte tillstyrka motionen.

Ökning av arbetskraftsutbudet. I propositionen slås fast att den arbetsmarknadspolitiska målsättningen bör vara densamma för både kvinnor och män. Någon särbehandling efter arbetstagarnas kön bör inte komma i fråga när det gäller de arbetsmarknadspolitiska medlens användning. Departementschefen understryker vidare att det är av största vikt att kvinnornas efterfrågan på förvärvsarbete bedöms enligt samma normer som tillämpas för männen. Någon prövning av »behovet» av förvärvsarbete får således inte förekomma. Inte heller får de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i syfte att trygga kvinnornas sysselsättning minska i omfattning om konjunkturerna försvagas.

Utskottet delar denna syn på *kvinnornas ställning på arbetsmarknaden*. Enligt utskottets uppfattning innebär också vad som i detta hänseende anföres i propositionen ett beaktande av de tankegångar som föranlett yrkandet i motionerna I: 641 och II: 602 att informationen om yrken och utbildningsvägar skall ske objektivt och fördomsfritt. Utskottet finner därför att motionerna inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Departementschefen framhåller att den gemensamma arbetsmarknadspolitiska målsättningen för kvinnor och män inte hindrar att man kan behöva vidta speciella aktiveringsåtgärder inriktade på den kvinnliga arbetskraften för att kompensera de sämre valmöjligheterna för dem som under längre tid varit borta från förvärvslivet. Vidgad yrkesutbildning i kombination med aktiv rekryteringsverksamhet och arbetsförmedling är enligt departementschefens mening de verksammaste arbetsmarknadspolitiska medlen för att stärka kvinnornas ställning i arbetslivet.

I propositionen föreslås en rad åtgärder i syfte att intensifiera och effektivera förmedlingsverksamheten och utbildningsverksamheten för kvinnornas del. Departementschefen framhåller att det är av vikt att arbetsförmedlingen medverkar till att påskynda en utveckling i sådan riktning att branscher som traditionellt sysselsatt endast manlig arbetskraft prövar om sin rekryteringspraxis liksom att den bedriver ett ackvisitionsarbete på bred front för deltidsanställningar. Indelningen i manliga och kvinnliga expeditioner vid arbetsförmedlingen bör snarast avvecklas där den ännu förekommer.

På innehavarna av de särskilda inspektörstjänsterna för aktiveringsuppgifter som föreslås inrättade vid arbetsförmedlingarna bör ankomma att inom länen samordna aktiveringsarbetet för inte yrkesverksamma kvinnor samt för medelålders och äldre arbetskraft.

I det fortsatta arbetet inom yrkesutbildningen bör vidare beaktas möjligheterna att genom utbildning underlätta kvinnornas inträde på oprövade arbetsområden. Verksamheten bör ge ökat utrymme för mera kvalificerade utbildningsalternativ i syfte att motverka en koncentration av kvinnorna till låglöneyrken. Förutsättningarna för stöd till utbildning bör vara relativt vida särskilt när det gäller de ensamställda hemmadöttrarna, ensamstående mödrar och ensamstående kvinnor i åldrarna 50—66 år.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till dessa riktlinjer för verksamheten i syfte att öka kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete.

I flera motioner hemställs om ytterligare åtgärder i syfte att främja kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete. I motionerna I: 635 och II: 771 begärs en skyndsamt parlamentarisk beredning i syfte att främja de gifta kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete, och i motionerna I: 675 och II: 832 hemställs om skyndsamt tillsättande av utredning för prövning av åtgärder som i ökad utsträckning kan främja den kvinnliga arbetskraftens inträdande på arbetsmarknaden. I motionerna I: 663 och II: 814 yrkas att åtgärder vidtas för att tillgodose behovet av förvärvsarbete för gifta kvinnor i enlighet med vad som anges i motionerna; härvid åsyftas bl. a. tillskapandet av nya industrier på orter med låg sysselsättningsgrad för gifta kvinnor. I motionerna I: 628 och II: 783 begärs en utredning om möjligheter och metoder att fortlöpande få en redovisning av kontakterna mellan arbetsförmedling och de latent arbetslösa kvinnorna.

Med anledning av de förslag som framställts i motionerna vill utskottet framhålla att ett vidtagande av de åtgärder som föreslås i propositionen innebär att verksamheten i syfte att öka kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete intensifieras och effektiveras. Utskottet vill särskilt peka på att en förstärkning av länsarbetsnämnderna med de föreslagna inspektörstjänsterna för aktiveringsuppgifter i hög grad kommer att öka arbetsförmedlingens möjligheter att främja yrkesverksamheten bland kvinnorna.

På innehavarna av dessa tjänster skall ankomma att inventera behovet

av utbildnings- och annan aktiveringsverksamhet, i kontakt med arbetsgivarna undersöka möjligheterna att finna sysselsättningstillfällen som svarar mot det tillgängliga arbetskraftsutbudet, söka intressera arbetsgivarna för vidgat deltidsarbete liksom att planera de konkreta åtgärder som arbetsgivaren och arbetsförmedlingen i samråd kan vidta för att tillgodose arbetsgivarens personalbehov.

Den föreslagna aktiveringsverksamheten innebär enligt utskottets mening att en permanent uppgift av den innebörd som åsyftas i motionerna pålagts arbetsmarknadsverket. Utskottet anser att i avvaktan på erfarenheterna av denna intensifierade verksamhet anledning inte föreligger att hemställa om ytterligare utredningar i det av motionärerna avsedda syftet. Utskottet avstyrker alltså motionerna.

I fråga om *de äldres sysselsättningsproblem* anför departementschefen att det är angeläget att förbättra de äldres möjligheter att stå kvar i produktionen. Några åldersspärrar bör inte förekomma. Olika former av yrkesutbildning kan bidra till att lösa sysselsättningsproblemen för de äldre. Det kan däremot ifrågasättas om det skulle vara till de äldres fördel att utpeka vissa yrken som särskilt lämpade för dem. Särskilda utbildningskurser torde därför i regel inte behöva anordnas för de äldre. Däremot kan kursplaner och utbildningsmetoder behöva anpassas efter deltagarnas ålder.

I motionerna I: 678 och II: 836 anføres att det i vissa fall kan vara att föredra att ge äldre en med hänsyn till deras intressen anpassad utbildning, som skiljer sig från den som erbjödes de yngre. Motionärerna hemställer att riksdagen måtte ge till känna vad sålunda anförts. Liknande synpunkter framföres i motionerna I: 675 och II: 832.

Utskottet ansluter sig för sin del till de i propositionen angivna riktlinjerna för utbildningsverksamheten för de äldre som enligt utskottets mening på ett tillfredsställande sätt kombinerar valmöjligheter för de äldre med kraven på en effektiv utbildning. Enligt utskottets mening tillgodoser propositionen således de i motionerna uttalade önskemålen. Motionerna synes därför inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I fråga om *åtgärder för de handikappade* framhåller departementschefen att några principiellt nya åtgärder inte är påkallade f. n. Det är däremot nödvändigt att få till stånd fortsatt utbyggnad, effektivisering och samordning av de åtgärder som redan förekommer. Förslagen i propositionen är utformade i detta syfte.

I propositionen föreslås grunder för bidrag till anordnande och drift av arbetsprövningsavdelningar. Enligt förslaget skall bidrag utgå efter samma grunder som gäller beträffande arbetsträningsverkstäderna, vilket innebär att kostnaderna för arbetsprövningsverksamheten delas mellan staten och de kommunala huvudmännen. Förslaget avviker i fråga om driftbidraget från vad som förordats av arbetsmarknadsutredningen. Enligt dess förslag skulle statsbidrag till avdelningarnas drift utgå med fixerat belopp som

för varje särskilt provningsfall bestämdes så att det i huvudsak täckte driftkostnaderna för arbetsprovning vid en institution som drivs rationellt.

I flera motioner yrkas att grunderna för bidraget måtte bestämmas i enlighet med arbetsmarknadsutredningens förslag. Yrkanden av denna innebörd återfinns i motionerna I: 673 och II: 826, I: 674 och II: 838, I: 675 och II: 832, I: 678 och II: 836 samt II: 839. I motionerna I: 681 och II: 829 yrkas att bidrag till arbetsprovningsverksamheten må kunna utgå med 50 % av driftunderskottet, dock högst med 3 000 kr. per plats och år.

Utskottet vill erinra om att frågan om utarbetandet av bestämmelser angående bidrag till arbetsprovningen behandlades av utskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande 1964: 11 (s. 21) samt att utskottet därvid uttalade att det var angeläget att förslag om sådana bestämmelser förelades riksdagen.

Vad som uttalats i propositionen och i motionerna i fråga om bidragsgrunderna föranleder utskottet att framhålla att även om gränsen mellan arbetsträning och arbetsprovning kan vara flytande föreligger enligt utskottets mening förhållanden som motiverar ett högre statsbidrag för provningsverksamheten. Såsom anförs i motionerna kräver denna verksamhet större insatser särskilt av kvalificerad personal. Samtidigt med att provningsverksamheten betjänar huvudmännen innebär den också i hög grad ett stöd för arbetsvården och försäkringskassorna. Dessa förhållanden talar för att bidraget till driften av provningsavdelningarna bör utgå efter gynnammare grunder än som gäller för träningsverkstäderna. Utskottet förordar att bidraget utgår med 75 % av driftkostnaderna, i fråga om bidraget till underskottstäckning dock högst 3 000 kr. per plats och år.

I motionerna I: 681 och II: 829 yrkas att bidrag till arbetsträningsverksamheten må kunna utgå med 50 % av driftunderskottet, dock högst med 3 000 kr. per plats och år. Med erinran om vad utskottet i det föregående uttalat beträffande bidraget till driften av provningsavdelningarna samt då utskottet ej heller i övrigt finner tillräckliga skäl föreligga för att höja bidragen till träningsverksamheten avstyrker utskottet motionerna.

Utredningen har liksom arbetsmarknadsstyrelsen i dess anslagsaskanden föreslagit en höjning av driftbidraget till verkstäder för skyddad sysselsättning i vissa fall. Departementschefen har med åberopande av svårigheterna att utröna orsakerna till driftunderskottet i det särskilda fallet liksom till vissa av medicinalstyrelsen påtalade gränsdragningsproblem inte ansett sig böra förorda förslaget. I motionen II: 828 hemställs att bidrag till driften av verkstäder för handikappade i särskilda fall måtte utgå med 75 % av underskottet, dock högst 3 000 kr. per plats och år. Utskottet, som finner de av departementschefen anförda skälen vägande, avstyrker motionen.

I motionerna I: 683 och II: 831 hemställs att handikapputredningen genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att utreda möjligheterna att göra vissa arkivarbeten till fasta tjänster samt att inordna arkivarbetet såsom en spe-

ciell form av skyddad sysselsättning under den av primär- och sekundärkommunerna bedrivna s. k. skyddade verksamheten. Enligt utskottets mening finns skäl som talar för att en utredning kommer till stånd om bl. a. de frågor beträffande arkivarbetet som motionärerna berört. Det torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra formen för utredningen.

Departementschefen har i fråga om näringshjälpen föreslagit att arbetsmarknadsstyrelsen vid start av kioskrörelse skall kunna bevilja lån med högst 12 000 kr. vid sidan av eljest utgående näringshjälp när särskilda skäl föreligger. I motionerna I: 682 och II: 837 yrkas att sådant kompletterande lån skall kunna utgå även vid startande av andra rörelser än kioskrörelse.

Utskottet vill för sin del framhålla att när det gäller startande av industri- och hantverksrörelse har handikappade samma möjligheter som andra att erhålla lån från företagarföreningarna. Mot utredningens förslag att låta dessa föreningar omhänderha en långivning även för andra ändamål till handikappade riktade 1962 års företagarföreningsutredning vägnad användningar. Enligt utskottets mening kan det emellertid finnas anledning att ytterligare överväga det av motionärerna väckta förslaget, eventuellt inom ramen för handikapputredningen.

I motionerna I: 682 och II: 837 yrkas vidare att näringshjälpens maximalbelopp till invalidbil kompletteras med lån och i motionen I: 283 förordas en översyn av de nuvarande bestämmelserna för erhållande av motorfordonsbidrag. Nu berörda motioner bör enligt utskottets mening överlämnas till handikapputredningen för att övervägas av denna.

I motionerna I: 663 och II: 814 yrkas att riksdagen snarast måtte föreläggas förslag om sådan samordning, utvidgning och ändamålsenlig inriktning av handikapp- och åldringsvård att partiellt arbetsföra och äldre personer bereds bättre möjligheter till lämpligt arbete. Med framhållande av att de av utskottet i det föregående tillstyrkta förslagen kommer att förbättra de berörda gruppernas möjligheter till förvärsarbete samt med erinran om att utredning om ytterligare åtgärder pågår avstyrker utskottet motionerna.

Invandringspolitiken berörs i några motioner. I motionerna I: 678 och II: 836 hemställs sålunda att riksdagen måtte ge till känna vad som i motionerna anförs om att en liberalisering på sikt bör eftersträvas beträffande arbetstillstånd, uppehållstillstånd, bosättningstillstånd, visering osv. Med erinran om att dessa frågor f. n. behandlas av utlänningsutredningen avstyrker utskottet motionerna.

I motionerna I: 267 och II: 342 yrkas att åtgärder måtte vidtas för utvidgning av de för kurser i svenska språket för till Sverige nyinflyttad arbetskraft samt deras anhöriga gällande statsbidragsbestämmelserna att avse även kurser i svensk samhällskunskap. Frågan om dylika åtgärder synes utskottet ankomma på den nyligen tillsatta arbetsgrupp som har till uppgift bl. a. att överväga åtgärder för att underlätta utlänningarnas anpassning i

det svenska samhället. Utskottet förordar att motionerna överlämnas till arbetsgruppen för att övervägas av denna.

Konjunktur- och säsongväxlingar i sysselsättningen. De åtgärder som i dessa avseenden föreslås i propositionen syftar till att stärka arbetsmarknadsorganens möjligheter att bekämpa säsongarbetslösheten och förstärka beredskapen mot konjunkturväxlingar i sysselsättningen. De arbetsmarknadspolitiska medel som härvid behandlas är främst åtgärder för planering av investeringarna, utnyttjandet av investeringsfonderna och industribeställningar samt beredskapsarbeten. I avsnittet behandlas även frågan om åtgärder mot inkomstbortfall under arbetslöshet.

Mot de allmänna riktlinjer för verksamheten som anges i propositionen har inte riktats några erinringar i motionerna. På vissa punkter tar de upp frågor som utskottet behandlar i det följande.

I samband med diskussionen av åtgärder för att motverka konjunktursvängningar behandlar departementschefen *investeringsfonderna* och erinrar om sitt uttalande i prop. 1964: 185 att investeringsfondernas primära uppgift har varit och även i fortsättningen måste vara att utgöra ett verkamt medel i den konjunkturutmätande politiken. Departementschefen framhåller samtidigt att investeringsfondslagstiftningen medger att fonderna tas i anspråk om det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och övriga förekommande omständigheter befinns vara av synnerlig vikt för det allmänna att viss investering görs.

I motionerna I: 675 och II: 832 uttalas att frågan om beskattningsinstrumentets utnyttjande i lokaliseringpolitiskt syfte bör utredas och att i avvaktan härpå investeringsfonderna bör kunna få utnyttjas i lokaliseringpolitiskt syfte. I motionerna I: 676 och II: 830 hemställs att riksdagen måtte giva till känna vad i motionerna anförts om att nuvarande bestämmelser om investeringsfonderna givits en alltför vid tolkning. Motionärerna uttalar att det inte kan stå i överensstämmelse med syftet för lagstiftningen att med investeringsfondsmedel finansierade arbeten påbörjas och utföres mitt under en utpräglad högkonjunktur.

Med erinran om att de i motionerna berörda frågorna behandlats av bevillningsutskottet i dess utlåtande nr 6 till årets riksdag finner utskottet motionerna inte kunna föranleda någon riksdagens åtgärd.

Departementschefen har förutsatt att frågan om statliga industribeställningar avseende en hel bransch bör avgöras av Kungl. Maj:t. Departementschefen understryker att det är angeläget att verksamheten bedrivs med stor försiktighet och att en allmän förutsättning bör vara att styrelsen innan beställningar läggs ut rådgör med kreditinrättningar och andra organ som kan antas ha god kännedom om företaget. I motionerna I: 676 och II: 830 hemställs att avgöranden om utläggande av industribeställningar skall förbehållas Kungl. Maj:t. Utskottet som vill erinra om att det ankommer på Kungl. Maj:t att avgöra om och i vilken utsträckning rätten till beslut i de

i motionerna berörda hänseendena skall delegeras finner motionerna inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I fråga om *beredskapsarbetena* uttalas i propositionen att urvalet av arbetsobjekt i ökad utsträckning bör frigöras från beroendet av de arbetslösas bostadsort. I motionerna I: 675 och II: 832 uttalas att hänvisning till beredskapsarbete utanför hemlandet så långt möjligt bör undvikas. Med erinran om sitt av riksdagen godkända uttalande i utskottets utlåtande 1965: 11 i anledning av motioner av samma innebörd avstyrker utskottet motionerna.

I motionerna I: 663 och II: 814 hemställs om åtgärder för att åstadkomma likställighet mellan män och kvinnor i fråga om möjligheten att få beredskapsarbete och kontantunderstöd i avvaktan på fast arbete. Enligt utskottets mening bör frågan om åtgärder för att på bästa sätt bistå den som råkat ut för arbetslöshet avgöras med utgångspunkt från vederbörandes individuella förhållanden. De riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken som utskottet i det föregående givit sin anslutning innebär enligt utskottets mening att förutsättningarna härför ökas. Utskottet finner därför att motionerna inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I propositionen föreslås att arbetsmarknadsstyrelsen alltjämt skall driva beredskapsarbeten i egen regi. Departementschefen anför att ett starkt skäl för att arbetsmarknadsstyrelsen alltjämt bör ha hand om en del av beredskapsarbetena för handikappade är att styrelsens arbetsledande personal förvärvat omfattande erfarenheter på detta område. Även allmänna beredskapsarbeten bör styrelsen alltjämt kunna bedriva i egen regi. Departementschefen pekar härvid särskilt på storarbetsplatsernas problem. Utskottet finner de av departementschefen åberopade skälen övertygande och avstyrker därför de i motionerna I: 676 och II: 830 ställda yrkandena att styrelsens byggande verksamhet successivt avvecklas.

Institut för arbetsmarknadsfrågor. Departementschefen föreslår att ett institut för arbetsmarknadsfrågor inrättas vid Stockholms universitet. Som chef för institutet föreslås en föreståndare med lön som professor. Det för professor sedvanliga tillsättningsförfarandet bör i nuläget inte tillämpas på ifrågavarande tjänst som föreståndare. Vid institutet skall bedrivas utbildning och forskning rörande arbetsmarknadens förhållanden. Institutet skall vara öppet även för personer utan formell behörighet för universitetsstudier.

Utskottet finner Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett institut för arbetsmarknadsfrågor väl motiverat. Detta institut bör kunna utvecklas till ett betydelsefullt organ för allmän aktivering och samordning av den på skilda håll inom landet bedrivna utbildnings- och forskningsverksamheten på detta centrala och i betydelse växande område. Utskottet vill, i anslutning till vad utskottet anförde i utlåtandet nr 90 år 1965 (s. 7), särskilt

uttala sin tillfredsställelse över att ifrågavarande institut skall vara öppet även för personer utan formell behörighet för universitetsstudier.

I motionerna I: 676 och II: 830 har, såvitt nu är i fråga, föreslagits, att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett institut för arbetsmarknadsfrågor i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till nästa års session med Nordiska rådet rörande ett nordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor. För egen del finner utskottet att flera problem och frågor rörande arbetsmarknaden är gemensamma för de nordiska länderna. Det är därför angeläget med nordiskt samarbete på området. Andra forskningsuppgifter åter är speciellt hänförliga till förhållanden på den svenska arbetsmarknaden. Dessa uppgifter motiverar enligt utskottets mening att ett institut för arbetsmarknadsfrågor tillskapas i enlighet med vad i propositionen föreslagits. Ett sådant institut bör även skapa goda förutsättningar för ett nordiskt samarbete på området. Utskottet tillstyrker, mot bakgrund av vad här anförts, bifall till Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker bifall till motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga.

Anslagsberäkningar. Medelsberäkningarna under anslagen Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar och Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader förleder ingen erinran från utskottets sida.

I fråga om anslagen Arbetsförmedlingen: Avlöningar och Arbetsförmedlingen: Omkostnader tillstyrker utskottet — med erinran om sitt ställningstagande i det föregående och med avstyrkande av motionerna I: 676 och II: 830 — medelsberäkningen i propositionen.

Under anslaget Allmänna beredskapsarbeten har departementschefen — med erinran om riksdagens ställningstagande till systemet med investeringsbidrag till industrilokaler i form av statskommunala beredskapsarbeten (BoU 1964: 48, rskr. 408) — anfört att det inte bör möta hinder att som kommunalt beredskapsarbete uppföra lokaler för småindustri och hantverk som avses för kollektivt utnyttjande, om projektet enbart syftar till att tillgodose ett behov av lokal service som det ligger inom den kommunala kompetensen att tillgodose.

I motionerna I: 77 och II: 112 hemställs att statsbidrag i lokaliseringspolitiskt syfte må kunna utgå till kommuner som anordnar beredskapsarbeten för uppförande av lokaler för industri-, hantverks- och serviceföretag enligt de bestämmelser som i övrigt gäller för beredskapsarbeten i kommunal regi.

I motionerna I: 684 och II: 835 yrkas att lokaliseringsstöd skall utgå till företag inom mindre industri-, hantverks- eller servicesektorn eller sammanlutningar av sådana för uppförande av verkstadshus.

Enligt utskottets mening saknas anledning att till förnyad prövning uppta de spörsmål som berörs i motionerna och för vilkas behandling riktlinjerna angavs genom riksdagens ställningstagande till prop. 1964: 185. Utskottet avstyrker således motionerna.

I fråga om försöksverksamheten med inlösen av egnahem föreslås i propositionen i anslutning till ett förslag av arbetsmarknadsstyrelsen att inlösenbeloppet skall kunna sättas högre än taxeringsvärdet om detta inte täcker kvarstående inteckningslån i fastigheten. Med tillstyrkan av propositionens förslag i denna del avstyrker utskottet det i motionerna I: 663 och II: 814 ställda yrkandet rörande ersättningen för egnahem.

I motionerna I: 675 och II: 832 har med hänvisning till ett i motionerna I: 278 och II: 353 framställt yrkande om viss ökad medelsanvisning till Lokaliseringsbidrag hemställts att nu förevarande anslag måtte minskas i motsvarande mån till 360 milj. kr. Med avstyrkande av motionerna I: 675 och II: 832 tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Medelsberäkningen under anslagen Vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl., Förläggningsbyggnader m. m. samt Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Under anslaget Omskolning m. m. tillstyrker utskottet — med erinran om sitt ställningstagande i det föregående och med avstyrkande av motionerna I: 676 och II: 830 samt I: 685 och II: 834 — medelsberäkningen i propositionen.

Under anslaget Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade tillstyrker utskottet — med erinran om sitt ställningstagande i det föregående och med avstyrkande av motionerna I: 674 och II: 838 samt II: 839 — medelsberäkningen i propositionen.

Med erinran om sitt ställningstagande i det föregående i fråga om bidrag till arbetsprövningsverksamheten samt i anledning av motionerna I: 673 och II: 826, I: 674 och II: 838 och I: 678 och II: 836 samt II: 839 föreslår utskottet — med ändring av Kungl. Maj:ts förslag — att till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade anvisas 18 500 000 kr.

Under anslaget Lokaliseringsbidrag har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen hemställt att för budgetåret 1966/67 måtte anvisas 60 milj. kr. I propositionen berörs frågan om stödområdets omfattning samt möjligheterna att under de första åren av försöksperioden meddela bindande beslut om att lokaliseringsstöd kommer att utgå i vidare omfattning än vad anslagen under samma år skulle medge. Den sistnämnda frågan har behandlats i utskottets utlåtande över tilläggsstat II till riksstaten för innevarande år. Med avstyrkande av ett i motionerna I: 277 och II: 354 framställt förslag att på tilläggsstat måtte anvisas 40 milj. kr. till lokaliseringsbidrag har utskottet tillstyrkt propositionens förslag. Utlåtandet har lämnats utan erinran av riksdagen.

I motionerna I: 278 och II: 353 yrkas — med samma motivering som i nyss nämnda motioner — att till lokaliseringsbidrag måtte anvisas 100 milj. kr. samt att anslagsökningen finansieras genom medel från anslaget till allmänna beredskapsarbeten. Då utskottets bedömande i anledning av motionerna I: 277 och II: 354 även måste gälla innevarande budgetår kan

utskottet ej heller tillstyrka motionerna I: 278 och II: 353 i nu berörda delar. Utskottet kan inte heller tillstyrka motionärernas förslag att anslaget göres till förslagsanslag.

I motionerna I: 628 och II: 783 begärs utredning om möjligheter och metoder att få en regelmässig redovisning av utvecklingen av lokaliseringsstödet samt den nyanställda arbetskraftens fördelning. Som stöd för yrkandet anför motionärerna att det finns skäl ifrågasätta om lokaliseringsstöd över huvud skall utgå till företag som ensidigt ämnar utgå från tillgången på manlig arbetskraft på en ort. Även om det ännu torde vara för tidigt med ett definitivt ställningstagande på denna punkt bör riksdagens möjligheter att följa utvecklingen underlättas.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför i yttrande över motionerna att en redovisning av lokaliseringsstöd avseende bl. a. den anställda arbetskraftens könsvisa rekrytering från arbetsmarknadssynpunkt skulle vara värdefull men att de uppgifter som kan lämnas vid ansökan om lokaliseringsstöd måste bli preliminära. Styrelsen ifrågasätter därför om en sådan redovisning skulle ha någon större betydelse för den framtida bedömningen av enskilda ansökningar om lokaliseringsstöd. Styrelsen framhåller att länsarbetsnämnderna redan nu följer utvecklingen på de orter till vilka företag lokaliseras varvid även de kvinnliga arbetstagarnas intressen uppmärksammas. I detta sammanhang anför styrelsen att den observerat att det är nödvändigt att uppmärksamma de företag som söker lokaliseringsstöd på att byggnaderna uppförs så att inga praktiska hinder föreligger för att anställa såväl manlig som kvinnlig arbetskraft.

Vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört om handläggningen av dessa frågor synes utskottet innebära att de av motionärerna berörda synpunkterna beaktas i önskvärd utsträckning. Utskottet finner att motionerna inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Då utskottet ej heller i övrigt har någon erinran i anledning av Kungl. Maj:ts förslag under nu förevarande anslag tillstyrker utskottet propositionen.

Medelsberäkningen under anslaget Lokaliseringslån föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Hemställan. Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1. beträffande avvägningen mellan lokaliseringpolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

2. beträffande frågan om samordning mellan de arbets-

marknadspolitiska åtgärderna och andra åtgärder som påverkar förhållandena på arbetsmarknaden med avslag å motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

3. avslå i motionerna I: 663 och II: 814 framställt yrkande om inrättande av ett arbetsdepartement;

4. beträffande frågan om fördelningen av kostnaderna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mellan staten och kommunerna med avslag å motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

5. beträffande undersökningar rörande effekten av omskolningsverksamheten och de rörlighetsfrämjande åtgärderna i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 310 och II: 379, I: 676 och II: 830 samt I: 678 och II: 836, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

6. beträffande analys av arbetslöshetsklientelets sammansättning med avslag å motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

7. beträffande undersökningar av den dolda arbetslösheten bland kvinnorna med avslag å motionerna I: 628 och II: 783 samt I: 675 och II: 832, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

8. besluta att motionen II: 53 beträffande åtgärder för att främja anslutningen till Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

9. beträffande ombudssystemet inom arbetsförmedlingen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

10. beträffande utgivande av resekostnadsersättning och traktamenten till besökande vid arbetsförmedlingen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 679 och II: 840 godkänna vad utskottet anfört;

11. beträffande utbildning och fortbildning av företagare i anledning av motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

12. beträffande tillämpningen av de nya grunderna för omskolningsbidrag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

13. beträffande bidrag till utbildningsverksamhet i sam-

band med lokalisering med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

14. beträffande utbildningsbidragens storlek med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 833 godkänna vad utskottet anfört;

15. beträffande inverkan av makes inkomst på grundbidraget i utbildningsbidraget med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 672 och II: 825 godkänna vad utskottet anfört;

16. beträffande översyn av inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidrag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

17. beträffande bidrag för flyttning till företag inom lokaliseringsområde med avslag å motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

18. beträffande flyttningsbidrag till personer som tillträder sin första anställning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 677 godkänna vad utskottet anfört;

19. besluta att motionerna I: 641 och II: 602 beträffande informationen om yrken och utbildningsvägar icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

20. beträffande utredning om åtgärder för att främja kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete med avslag å motionerna I: 635 och II: 771 samt I: 675 och II: 832, de båda sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

21. beträffande åtgärder för att tillgodose behovet av förvärvsarbete för gifta kvinnor med avslag å motionerna I: 663 och II: 814, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

22. beträffande utredning om kontakterna mellan arbetsförmedling och de latent arbetslösa kvinnorna med avslag å motionerna I: 628 och II: 783, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

23. beträffande yrkesutbildning för äldre arbetskraft med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

24. beträffande bidrag till arbetsprövningsverksamheten i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av

motionerna I: 673 och II: 826, I: 674 och II: 838, I: 675 och II: 832, I: 678 och II: 836, I: 681 och II: 829 samt II: 839, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

25. beträffande bidrag till arbetsträningsverksamheten med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 681 och II: 829, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

26. beträffande bidrag till driften av verkstäder för handikappade med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 828 godkänna vad utskottet anfört;

27. beträffande arkivarbete i anledning av motionerna I: 683 och II: 831 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

28. beträffande kompletterande lån till näringshjälp i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 682 och II: 837, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

29. beträffande komplettering av näringshjälpens maxibelopp till invalidbil med lån med avslag å motionerna I: 682 och II: 837, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

30. beträffande översyn av bestämmelserna för erhållande av motorfordonsbidrag i anledning av motionen I: 283 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

31. beträffande samordning m. m. av handikapp- och åldersvård med avslag å motionerna I: 663 och II: 814, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

32. beträffande invandringspolitiken med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

33. beträffande kurser i svensk samhällskunskap för utländsk arbetskraft med avslag å motionerna I: 267 och II: 342 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

34. besluta att motionerna I: 676 och II: 830, såvitt de avse investeringsfondernas utnyttjande, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

35. beträffande industribeställningar med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 676

och II: 830, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

36. beträffande arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

37. beträffande riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken till den del de ej blivit under punkterna 1.—36. särskilt berörda med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de ej blivit under nämnda punkter särskilt berörda, godkänna vad utskottet anfört;

38. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsen enligt vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

39. godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 280 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	41 000
3. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	1 130 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	9 921 000
5. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	450 000
	Summa kr. 14 822 000;

40. till *Arbetsmarknadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 14 822 000 kr.;

41. till *Arbetsmarknadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 460 000 kr.;

42. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för arbetsförmedlingen enligt vad i statsrådsprotokollet förordats;

43. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	18 616 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	707 000
3. Avlöningar till tillfällig personal, förslagsvis	8 405 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	41 014 000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 400
6. Arvoden till yrkesvals lärare, förslagsvis	3 395 600
7. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	100 000
	<hr/>
	Summa kr. 72 240 000;

b) till *Arbetsförmedlingen*: Avlöningar för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 72 240 000 kr.;

c) till *Arbetsförmedlingen*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 970 000 kr.;

44. beträffande stöd till uppförande av lokaler för industri-, hantverks- och serviceföretag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 77 och II: 112 samt I: 684 och II: 835 godkänna vad utskottet anfört;

45. beträffande inlösen av egnahem med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 663 och II: 814, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

46. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, till *Allmänna beredskapsarbeten m.m.* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400 000 000 kr.; därav förslagsvis 200 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen;

47. till *Vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m.fl.* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 155 000 000 kr., därav förslagsvis 30 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen;

48. till *Förläggningsbyggnader m.m.* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 26 000 000 kr.;

49. till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förråds-*

verksamhet för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.;

50. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, samt motionerna I: 685 och II: 834 till *Omskolning m. m.* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 180 000 000 kr.;

51. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 674 och II: 838 samt II: 839, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.;

52. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 673 och II: 826, I: 674 och II: 838, I: 675 och II: 832, I: 678 och II: 836 samt II: 839, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 500 000 kr.;

53. besluta att motionerna I: 628 och II: 783 beträffande möjligheterna till regelmässig redovisning av utvecklingen av lokaliseringsstödet samt den nyanställda arbetskraftens fördelning icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

54. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 278 och II: 353, såvitt nu är i fråga, till *Lokaliseringsbidrag* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.;

55. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 278 och II: 353, såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1966/67 bevilja lokaliseringsbidrag med högre belopp än som anvisats på anslaget;

56. till *Lokaliseringslån* för budgetåret 1966/67 på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kr.;

57. bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1966/67 bevilja lokaliseringslån med högre belopp än som anvisats på anslaget;

58. besluta att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de ej blivit under punkterna 1.—57. särskilt berörda eller behandlas i annat utskottsutlåtande, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

59. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga,

a) besluta, att en statlig institution för utbildning och forskning i arbetsmarknadsfrågor, benämnd institutet för arbetsmarknadsfrågor, skall inrättas den 1 juli 1966 med de uppgifter och den organisation som förordats i statsrådsprotokollet;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats fastställa personalförteckning för institutet för arbetsmarknadsfrågor;

c) godkänna följande avlöningsstat för institutet för arbetsmarknadsfrågor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	151 000
		Summa kr. 154 000;

d) till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Avlöningar* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 154 000 kr.;

e) till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Omkostnader* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kr.

Stockholm den 10 maj 1966

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Per Jacobsson, Svensson, Söderberg, Bengtson, Mårtensson, Bengt Gustavsson, Hjorth, Rönnberg, Wååg, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Wallmark och Wirtén; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, fröken Elmén, herr Larsson i Hedenäset, fröken Olsson, herrar Lindholm, Gustafsson i Skellefteå, Fagerlund, Blomkvist, Nilsson i Tvärålund, Gustavsson i Ängelholm, Mundebo och fröken Ljungberg.

Reservationer

1) beträffande målsättningen för arbetsmarknadspolitiken

av fröken *Andersson*, herrar *Per Jacobsson*, *Bengtson*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Nyman*, *Wallmark*, *Wirtén*, *Bohman*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund, *Mundebo* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 13, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »arbetsmarknadspolitiska åtgärder», bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan i stort sett uttala sin anslutning till dessa synpunkter. I en samhällsutveckling kännetecknad av relativ brist på arbetskraft och kapital kan en ändamålsenligt utformad arbetsmarknadspolitik, omfattande bl. a. omskolningsverksamhet och rörelsestimulerande åtgärder, skapa förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av de resurser som står till förfogande. Såsom departementschefen torde ha äsyftat, måste en aktiv arbetsmarknadspolitik bygga på oinskränkt frihet för arbetstagarna att välja sysselsättning och på att varje form av tvångsmässig dirigering av arbetskraften avvisas. Lika väsentligt är det emellertid att arbetsmarknadspolitiken icke göres till instrument för en — från tid till annan eventuellt växlande — uppfattning om vilka strukturella förändringar inom det svenska näringslivet som må anses önskvärda.»

2) beträffande låglönenäringarnas problem

av fröken *Andersson*, herrar *Per Jacobsson*, *Bengtson*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Nyman*, *Wallmark*, *Wirtén*, *Bohman*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund, *Mundebo* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 14 börjar med »Enligt utskottets» och på s. 15 slutar med »berörda företagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening överensstämmer detta uttalande i motionerna med den allmänna målsättning för arbetsmarknadspolitiken till vilken utskottet i det föregående givit sin anslutning. Förekomsten av ett rikt differentierat näringsliv är såväl regionalt som för landet i dess helhet av väsentlig betydelse, icke minst i konjunktursituationer då vikande efterfrågan eller skärpta konkurrensbetingelser kan utsätta företag eller branscher för tidvis kännbara påfrestningar. I ett näringsliv i väsentlig grad kännetecknat av fria konkurrensförhållanden pågår en ständig anpassning efter förändrade förhållanden och utvecklingens växlande krav.

Arbetsmarknadspolitiken bör främja en strukturförändring som påskyndar produktivitetssökningen och därmed skapar underlag för en stigande standard. Det är också angeläget att samhället tillgodoser den enskildes önskemål om och behov av goda utbildningsmöjligheter. I stort sett gäller emellertid i dag om låglönenäringarna att de upprätthåller en produktion som även för fram-

tiden blir nödvändig för landet. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder är i sådana fall otillräckliga för en lösning av låglöneproblemet. De bör inte inriktas på vissa företag eller branscher utan syfta till att tillgodose arbetsmarknadens bristsektorer. Det är sannolikt att en säkrare bedömning av dessa frågor kan ske när den nu pågående utredningen om låginkomstgruppernas problem slutfört sitt arbete.»

3) beträffande avvägningen mellan lokaliseringpolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken

av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 15, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »sig härtill», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den geografiska rörlighetspolitiken är av stor betydelse, särskilt om den i huvudsak avser flyttning inom regionen. Därutöver står det naturligtvis också klart, såsom framhålles i motionerna, att även flyttning till andra regioner i vissa fall måste stödjas för tryggnad av en för individen tillfredsställande sysselsättning. I motionerna erinras emellertid om att återflyttningsfrekvensen varit mycket hög. Drygt tredjedelen av de arbetstagare som fått arbetsmarknadsverkets flyttningsbidrag för platsbyte har efter ett år inte varit kvar på den anvisade arbetsplatsen. Detta resultat säger dels att verksamheten inte kan bedömas som särskilt effektiv ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt, dels att den knappast på tillfredsställande sätt motsvarar den i propositionen angivna målsättningen om en fritt vald sysselsättning. I motionerna redovisas också, att koncentrationen av företagsamheten till stortätorter kan medföra vissa betydande merkostnader för produktionen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att den aktiva lokaliseringpolitiken måste skjutas mera i förgrunden. Härför talar inte endast de skäl som ovan berörts. Särskilt för gifta kvinnor och äldre arbetskraft torde lokaliseringspolitiska insatser, som medför lämpliga sysselsättningsmöjligheter inom hemregionen, vara av väsentlig betydelse. En aktiv lokaliseringspolitik är här en nödvändig förutsättning för ett rationellt tillvaratagande av arbetskraftsresurserna. Vidare bör genom en aktiv lokaliseringspolitik trycket på bostadsmarknaden i storstadsområdena kunna lättas väsentligt. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning, att avvägningen mellan lokaliseringpolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken bör vara sådan, att i de sysselsättningssvaga områdena en aktiv lokaliseringspolitik i första hand utnyttjas och rörlighetsstimulerande åtgärder för flyttning av arbetskraft till orter utanför hemregionen tillgripes först om och i den mån lokaliseringspolitiska åtgärder inte bedömes möjliga inom regionen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»1. beträffande avvägningen mellan lokaliseringpolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

4) beträffande fördelningen av kostnaderna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

av herrar *Per Jacobsson, Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Wir-tén*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 17, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »tillstyrka motionerna», bort ha följande lydelse:

»Förslagen i propositionen innebär i stort sett en för kommunerna ogynn-sammare kostnadsfördelning än vad arbetsmarknadsutredningen förordade. En förnyad prövning av fördelningen av kostnaderna mellan staten och kommunerna beträffande de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är enligt utskottets mening angelägen. I annat sammanhang har föreslagits utredning av hela frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Vid en sådan utredning kan naturligtvis även den här berörda frågan prövas. Med hänsyn till att kommunerna i de sysselsättningssvaga områdena får väsentligt högre kostnader för arbetsmarknadspolitiken än andra kommuner och inte torde kunna kompenseras på tillfredsställande sätt genom det allmänna skatteutjämningsbidraget, synes en särskild utredning av frågan om kostnadsfördelningen beträffande arbetsmarknadspolitiken vara att förorda. Utskottet tillstyrker sålunda ifrågakvarande motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. beträffande frågan om fördelningen av kostnaderna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten mellan staten och kommunerna med bifall till motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

5) beträffande ombudssystemet inom arbetsförmedlingen

av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark, Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »Utredningen hade» och slutar med »av ombudssystemet», bort ha följande lydelse:

»Utredningen hade förordat att förmedlingsverksamheten genom Orts- och lokalombud i all möjlig utsträckning ersätts med s. k. ambulering förmedling. Även om sådan förmedlingsverksamhet givit goda erfarenheter och bör utvidgas allteftersom det är lämpligt är departementschefen dock icke beredd att föreslå någon omedelbar avveckling av ombudssystemet. En-

ligt utskottets uppfattning kan systemet med ombud icke helt fylla den funktion av differentiering och god service som bör ställas på förmedlingen. Centrala kontor med kvalificerad personal och reseförmedling torde erbjuda en effektivare och mera ekonomisk lösning. Utskottet föreslår därför att ombudssystemet successivt avvecklas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»9. beträffande ombudssystemet inom arbetsförmedlingen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört.»

6) beträffande tolkningen av begreppet risk för arbetslöshet av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark*, *Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det stycke i utskottets utlåtande, som på s. 22 börjar med »Enligt utskottets» och på s. 23 slutar med »till förslaget», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening har omskolningen stor betydelse som hjälpmedel i kampen mot sådan arbetslöshet eller undersysselsättning, som betingas av de pågående strukturförändringarna inom samhället. Som ett uttryck för denna uppfattning kan accepteras en mer vidsträckt tolkning av begreppet risk för arbetslöshet. Det är emellertid betydelsefullt — mot bakgrunden bl. a. av de synpunkter utskottet tidigare redovisat om värdet av ett rikt differentierat näringsliv — att ifrågasvarande utvidgade begrepp ges en restriktiv tolkning, så att icke produktionsbetingelserna för företag, som redan nu kämpar med svårigheter, ytterligare förvärras.»

7) beträffande tillämpning av begreppet risk för arbetslöshet på låglöne-företag

a) av herrar *Per Jacobsson*, *Bengtson*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Nyman*, *Wir-tén*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka ansett att det stycke i utskottets utlåtande på s. 23, som börjar med »Beträffande de» och slutar med »utskottet tillstyrkt», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående anslutit sig till de allmänna synpunkter på arbetsmarknadspolitikens utformning som ligger till grund för motionerna I: 675 och II: 832 och därvid bl. a. understrukit betydelsen av aktiva näringspolitiska insatser för främjande av rationaliseringen och därmed för lösningen av låginkomstproblemet.»

b) av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark*, *Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 23, som börjar med 4 — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 6 saml. Nr 107*

»Beträffande de» och slutar med »inom låglönebranscher», bort ha följande lydelse:

»Beträffande de allmänna synpunkter på arbetsmarknadspolitikens utformning, som ligger till grund för motionerna I: 675 och II: 836 har utskottet redan i det föregående uttalat sig. Utskottet kan också uttala sin anslutning till kraven i samtliga nu behandlade motioner om att bestämmelserna skall tillämpas med försiktighet. Den vidgade tillämpningen av begreppet risk för arbetslöshet förutsätter att sysselsättningsläget inom företaget eller branschen bedöms vara sådant, att en övergång till annat yrke framstår som oundviklig. Att tillämpningen icke i och för sig skall anknytas till löneläget inom företaget eller branschen bör vara självklart, även om dylika frågor under pågående strukturomvandling inom näringslivet kan få särskild aktualitet i låglönebranscherna.»

8) beträffande antalet elever i bristyrkesutbildning

av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark*, *Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 25, som börjar med »Det är» och slutar med »3 000 personer», bort utgå.

9) beträffande bidrag till utbildningsverksamhet i samband med lokalisering

av herrar *Bengtson*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, på s. 26 som börjar med »Med anledning» och slutar med »utskottet propositionens förslag», bort ha följande lydelse:

»Med anledning av vad som yrkas i motionerna vill utskottet framhålla, att de i propositionen angivna villkoren för bidrag till utbildningsverksamhet i samband med lokalisering inte utesluter, att sådant bidrag kan ges även vid lokaliseringsspolitiska insatser utanför norra stödområdet. Enligt kungörelsen om statligt lokaliseringsstöd skall sådant stöd kunna utgå även utanför norra stödområdet i särskilda fall, såsom när avsevärda sysselsättningssvårigheter förutses eller uppkommit till följd av industri nedläggning i samband med omfattande branschrationalisering eller av liknande orsak eller när speciella skäl talar för att industriort med ensidigt näringsliv bör tillföras ytterligare industriföretag. I sådana fall har emellertid lokaliseringsspolitiskt stöd inte utgått i nämnvärd utsträckning hittills under den tid, då de nya bestämmelserna för lokaliseringsspolitiken gällt. Det skulle enligt utskottets mening vara att beklaga, om stora områden med undersysselsättning, vilka tidigare haft tillgång till utbildningsbidrag, nu skulle berövas detta väsentliga lokaliseringsspolitiska stöd. Utskottet finner därför anledning understryka angelägenheten av att utbildningsbidrag till företag i samband med lokalisering användes även för utanför norra stödområdet belägna orter med otillräcklig tillgång på arbetstillfällen i enlighet med det syfte, som angivits i motionerna.

Vad därefter gäller det i motionerna framställda förslaget att bidrag skulle få utgå så länge arbetsmarknadsläget är sådant att dylika åtgärder är motiverade på lokaliseringssorten, vill utskottet erinra om att samma förslag framfördes av kommittén för näringslivets lokalisering. Utskottet tillstyrker motionsyrkandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»13. beträffande bidrag till utbildningsverksamhet i samband med lokalisering i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

10) beträffande översyn av inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidrag

a) av herrar *Per Jacobsson, Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Wirten, fröken Elmén, herrar Larsson i Hedenäset, Gustafsson i Skellefteå, Nilsson i Tvärålund och Mundebo*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »utskottet motionerna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar departementschefens uppfattning att någon särbehandling efter arbetstagarnas kön inte bör komma ifråga när det gäller de arbetsmarknadspolitiska medlen. Denna likställighet kan emellertid uppnås även om man i motsats mot vad nu är fallet tillämpar principen att grundbidrag vid utbildning skall reduceras endast med anledning av den egna inkomsten. Härigenom uppnås enligt utskottets mening en ökad stimulans, särskilt för kvinnorna som mest drabbas av nuvarande reduceringsregler, vilket är önskvärt med hänsyn till bristen på arbetskraft. För grupper med låga egna inkomster, exempelvis kvinnor som uppbär änkepension eller frånskilda kvinnor med underhållsbidrag, bör möjlighet ges att modifiera bestämmelserna.

Som framgår av propositionen kommer dessa bidrag att prövas i samband med det samlade ställningstagandet till vuxenutbildningsfrågorna. De i motionerna I: 678 och II: 836, I: 675 och II: 832 samt I: 672 och II: 825 framförda synpunkterna, till vilka utskottet ansluter sig, bör därvid beaktas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»16. att beträffande översyn av inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidrag i anledning av motionerna I: 678 och II: 836, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av fröken *Olsson*.

11) beträffande flyttningsbidrag till personer i arbete

av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Larsson* i Hedenäset och *Nils-son* i Tvärålund, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med »Med erinran» och slutar med »i propositionen», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående anslutit sig till den avvägning mellan lokaliseringspolitiken och den geografiska rörlighetspolitiken, som motionärerna förordat, innebärande att ökad vikt skall fästas vid de lokaliseringspolitiska insatserna. Med den ändring och anpassning, som detta innebär för den geografiska rörlighetspolitikens vidkommande, tillstyrker utskottet propositionens förslag i denna del liksom de allmänna riktlinjer för verksamheten, som anges i propositionen.»

12) beträffande bidrag för flyttning till företag inom lokaliseringsområde av herrar *Per Jacobsson, Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Wir-tén*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med »Enligt de» och slutar med »utskottet motionerna», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser, att flyttningsbidrag till kvalificerad arbetskraft för flyttning till företag inom lokaliseringsområde bör kunna lämnas även i de fall, då initiativet till flyttningen tagits av arbetsförmedlingen. Detta måste anses vara i överensstämmelse med den roll, som arbetsförmedlingen bör ha inom arbetsmarknadspolitiken. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna i här nämnda del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»17. beträffande bidrag för flyttning till företag inom lokaliseringsområde, i anledning av motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, medgiva att bidrag må kunna lämnas även i de fall då initiativet till flyttningen tagits av arbetsförmedlingen;»

13) beträffande aktiveringsarbetet för inte yrkesverksamma kvinnor

av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark, Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »På innehavarna» och slutar med »äldre arbetskraft», bort utgå.

14) beträffande åtgärder för att främja kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete

av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark, Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 30 börjar med

»Med anledning» och på s. 31 slutar med »alltså motionerna», bort ha följande lydelse:

»Med anledning av de förslag som framställts i motionerna vill utskottet framhålla att ett vidtagande av de åtgärder som föreslås i propositionen innebär att verksamheten i syfte att öka kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete intensifieras. Utskottet anser att i avvaktan på erfarenheterna av denna intensifierade verksamhet anledning inte föreligger att hemställa om ytterligare utredningar i det av motionärerna avsedda syftet. Utskottet avstyrker alltså motionerna.»

15) beträffande beskattningsinstrumentets utnyttjande i lokaliseringpolitiskt syfte

av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund.

16) beträffande beredskapsarbetenas förläggning

av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 35, som börjar med »I fråga» och slutar med »utskottet motionerna», bort ha följande lydelse:

»I fråga om beredskapsarbetena uttalas i propositionen att urvalet av arbetsobjekt i ökad utsträckning bör frigöras från beroendet av de arbetslösas bostadsort. Avsikten är alltså att de arbetslösa i län och områden med arbetslöshet i ökad utsträckning skall anvisas beredskapsarbete i andra län. I motionerna I: 675 och II: 832 uttalas att hänvisning till beredskapsarbete utanför hemlandet så långt möjligt bör undvikas. Naturligtvis bör möjligheter till geografisk rörlighet i detta avseende finnas. Men då målsättningen bör vara att man genom aktiva lokaliseringpolitiska insatser skall kunna skapa de arbetslösa tryggad sysselsättning i hemregionen, bör hänvisning till beredskapsarbete utanför hemlandet så långt möjligt undvikas. Utskottet delar sålunda den i motionerna uttryckta uppfattningen.»

17) beträffande investeringsfondernas utnyttjande

av herr *Wallmark*.

18) beträffande arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet

av fröken *Andersson*, herrar *Per Jacobsson, Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Wallmark, Wirtén, Bohman*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund, *Mundebo* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 35, som börjar med »I propositionen» och slutar med »successivt avvecklas», bort ha följande lydelse:

»Arbetsmarknadsutredningen har förordat, att arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet skall successivt avvecklas. Departementschefen har

emellertid inte godtagit detta. Det kan, såsom framhållits i propositionen, vara naturligt, att arbetsvårdsorganisationen inom arbetsmarknadsverket handhar särskilda beredskapsarbeten för handikappade. Men därutöver förordar departementschefen att arbetsmarknadsstyrelsen även i fortsättningen skall i egen regi driva allmänna beredskapsarbeten, däri ingående även väg-arbeten. I motionerna I: 676 och II: 830 yrkas, att styrelsens byggande verksamhet skall successivt avvecklas. Samma synpunkter framförs i motionerna I: 675 och II: 832. Utskottet delar uppfattningen, att arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet i stort sett bör kunna överflyttas till resp. fackmyndigheter. En sådan omorganisation bör innebära en effektivisering.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»36. beträffande arbetsmarknadsstyrelsens byggande verksamhet med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

19) beträffande utbyggnaden av och anslag till arbetsförmedlingen av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark*, *Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »departementschefen föreslår», bort ha följande lydelse:

»Departementschefen har också erinrat om att arbetsförmedlingen, yrkesvägledningen och arbetsvården prövas vid den översyn av arbetsmarknadsverkets organisation, som statskontoret genomför i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen. Denna översyn beräknas bli slutförd under budgetåret 1967/68. Det kan enligt utskottets mening icke anses riktigt, att under den nu pågående översynen av verkets organisation öka antalet nya tjänster i den omfattning, som föreslagits i propositionen. Utskottet kan alltså uttala sin anslutning till den i motionerna I: 676 och II: 830 uttalade uppfattningen att de sammanlagt 65 nya tjänster, vilka avser aktiveringsuppgifter och allmän förmedling icke för närvarande bör inrättas.»

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »I fråga» och slutar med »i propositionen», bort ha följande lydelse:

»I fråga om anslagen Arbetsförmedlingen: Avlöningar och Arbetsförmedlingen: Omkostnader tillstyrker utskottet — med erinran om sitt ställningstagande i de föregående och i anledning av Kungl. Maj:ts förslag — yrkandet i motionerna I: 676 och II: 830.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»43. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för arbetsförmedlingen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	18 616 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	707 000
3. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	8 530 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	39 089 000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 400
6. Arvoden till yrkesvalslärare, <i>förslagsvis</i>	3 395 600
7. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	100 000

Summa kr. 70 440 000;

b) till *Arbetsförmedlingen*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 70 440 000 kr.;

c) till *Arbetsförmedlingen*: *Omkostnader* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 670 000 kr.»

20) beträffande anslag till allmänna beredskapsarbeten av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »I motionerna» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 675 och II: 832 har med hänvisning till ett i motionerna I: 278 och II: 353 framställt yrkande om ökning av medelsanvisningen till Lokaliseringsbidrag med 40 milj. kronor hemställts att nu förevarande anslag måtte minskas i motsvarande mån, dvs. till 360 milj. kr. En ökning av de lokaliseringspolitiska insatserna medför, såsom motionärerna framhållit, att behovet av egentliga beredskapsarbeten och av vissa rörelsestimulerande åtgärder minskas i motsvarande mån. Utskottet tillstyrker, att den föreslagna ökningen av anslaget till lokaliseringsbidrag finansieras på sätt som förordats i motionerna. Anslaget till allmänna beredskapsarbeten bör sålunda upptas till 360 milj. kr.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»46. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 675 och II: 832, såvitt nu är i fråga, till *Allmänna beredskapsarbeten m. m.* för budgetåret 1966/67

på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 360 000 000 kr.; därav förslagsvis 180 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen;»

21) beträffande företagsutbildningen och bristyrkesutbildningens omfattning samt anslag till omskolning
av fröken *Andersson*, herrarna *Wallmark*, *Bohman* och fröken *Ljungberg*.
vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 22, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »alltså desamma», bort ha följande lydelse:

»Utskottet som delar motionärernas synpunkter anser att den i motionerna berörda frågan bör prövas i förevarande sammanhang och tillstyrker alltså desamma.»

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 24, som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »anslås 500 000 kr.», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets uppfattning kan den s. k. bristyrkesutbildningen bli av icke oväsentligt värde genom att möjliggöra insatser på särskilt betydelsefulla yrkesområden, där bristen på arbetskraft skapar typiska flaskhalsproblem. Frågan om bristyrkesutbildningen aktualiserar emellertid ett i motionerna I: 676 och II: 830 särskilt berört problem, nämligen anpassningen av vårt lands utbildningsverksamhet till de arbetsmarknadspolitiska förhållandena. Såsom i berörda motioner anförts, är det angeläget, att på utbildningsområdet klarare kompetenslinjer uppdras mellan arbetsmarknadsstyrelsens arbetsmarknadsmässigt betingade funktioner och skolöverstyrelsens och universitetskanslersämbetets arbetsuppgifter. Med den allmänna översikt över arbetsmarknadsproblemen som det tillkommer arbetsmarknadsstyrelsen att utöva får det anses vara naturligt, att den inriktar sina åtgärder på att underlätta de för ett effektivt utnyttjande av landets resurser besvärande bristyrkesproblem varom här är fråga. Det är icke givet, att den ifrågavarande utbildningsverksamheten bör stå under arbetsmarknadsstyrelsens ledning. Mot bakgrunden av att studiestödets utformning redan nästa år kommer att bli föremål för riksdagens behandling, varvid även ovan antydda gränsdragningsproblem måste bli föremål för prövning, är det såsom anføres i motionerna I: 676 och II: 830 inte lämpligt att i nuläget utvidga omskolningsverksamheten på sätt som propositionen anger. Detta skulle försvåra en förutsättningslös prövning av hithörande frågor.

Av vad utskottet nu anförts torde framgå att utskottet i stort sett kan godta de i motionerna I: 676 och II: 830 anförda synpunkterna rörande den föreslagna utvidgade bristyrkesutbildningen. Utskottet tillstyrker det i nämnda motioner framställda yrkandet, att ett belopp om 500 000 kr. bör vara till fyllest för sådan utbildning för nästa budgetår.»

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 37, som börjar med »Under anslaget Omskolning» och slutar med »i propositionen», bort ha följande lydelse:

»Under anslaget Omskolning m. m. tillstyrker utskottet — med erinran om sitt ställningstagande i det föregående och i anledning av Kungl. Maj:ts förslag — yrkandet i motionerna I: 676 och II: 830 samt I: 685 och II: 834.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»50. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, samt motionerna I: 685 och II: 834 till *Omskolning m. m.* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 155 500 000 kr.»

22) beträffande anslag till lokaliseringsbidrag

av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Larsson* i Hedenäset och *Nils-son* i Tvärälund, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 20) ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 37 börjar med »I motionerna» och på s. 38 slutar med »till förslagsanslag», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 278 och II: 353 yrkas — med samma motivering som i nyss nämnda motioner — att anslaget till lokaliseringsbidrag måtte höjas med 40 milj. kr. till 100 milj. kr. samt att anslagshöjningen skall finansieras genom medel från anslaget till allmänna beredskapsarbeten. Den aktiva lokaliseringsspolitiken har enligt utskottets mening en mycket angelägen uppgift i vårt samhälle. Genom denna politik bör orter, som har brist på sysselsättningsmöjligheter, kunna få ett förstärkt näringsliv, och därmed bör man också kunna minska trycket på landets stora bebyggelsekoncentrationer, inte minst vad beträffar bostadsbristen. Det har visat sig, att det hittills beslutade lokaliseringsstödet varit otillräckligt. Utskottet anser det nödvändigt, att lokaliseringsstödet ges en omfattning som bättre svarar mot behovet. I motionerna har anförts, att utöver det föreslagna bidragsbeloppet av 100 milj. kronor ytterligare bidragsstöd kan komma att bedömas nödvändigt under det kommande budgetåret. Detta bör enligt motionärerna tillgodoses genom att anslaget ges karaktären av förslagsanslag. Utskottet tillstyrker motionerna I: 278 och II: 353 i nu berörda delar.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»54. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 278 och II: 353, såvitt nu är i fråga, till *Lokaliseringsbidrag* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.»

23) beträffande institutet för arbetsmarknadsfrågor

av fröken *Andersson*, herrar *Wallmark, Bohman* och fröken *Ljungberg*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 35 börjar med »Utskottet finner» och på s. 36 slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Goda skäl talar för aktivering och samordning av forsknings- och utbildningsverksamheten när det gäller arbetsmarknadsfrågor. Emellertid är landets tillgång på kvalificerade personer för forskningsuppgifter otillräcklig och i särskild grad torde detta vara fallet på detta speciella område. Sedan flera år har vi gemensam nordisk arbetsmarknad. Flertalet av de frågor och problem som kan tänkas bli föremål för ett sådant forskningsinstitutts uppgifter är gemensamma för alla de nordiska länderna. Liksom många andra områden borde detta vara en gemensam nordisk angelägenhet. Med ett samnordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor skulle många av de frågor som nu sysselsätter kvalificerade personer i alla de nordiska länderna och som kan tänkas ta allt flera i anspråk kunna bli belysta utan onödigt dubbelarbete. Mot denna bakgrund avstyrker sålunda utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett svenskt institut för arbetsmarknadsfrågor och tillstyrker förslaget i motionerna I: 676 och II: 830 att ett nordiskt institut inrättas. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslår att Kungl. Maj:t vid nästa års session med Nordiska rådet framlägger förslag om ett nordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor. Vidare finner utskottet att föreståndaren för institutet, eftersom detta skall ha en nära anknytning till forskningen och utbildningen på det samhällsvetenskapliga och juridiska området, skall ha samma kompetens som professor och tillsättas i samma ordning.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»59. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett institut för arbetsmarknadsfrågor samt med bifall till motionerna I: 676 och II: 830, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t till nästa års session med Nordiska rådet måtte framlägga förslag om ett nordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor.»

Särskilt yttrande

beträffande kvinnornas möjligheter till förvärvsarbete

av herrar *Per Jacobsson, Nyman, Wirtén*, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Mundebo*, vilka anfört följande:

»Utskottet har behandlat en rad åtgärder med särskild inriktning på den kvinnliga arbetskraften, bl. a. en förbättrad arbetsförmedling och ett ökat utbildningsstöd. Vi vill emellertid understryka att en del av de hinder som föreligger för gifta kvinnor att ta förvärvsarbete, har sin grund i förlegade sociala konventioner och i föråldrade föreställningar om att endast vissa

slags arbeten passar för kvinnorna. Det är därför viktigt att arbetsmarknadsmyndigheterna vid uppläggningsen av utbildningen av den kvinnliga arbetskraften vinnlägger sig om att ge denna arbetskraft ökade valmöjligheter.

Den kvinnliga arbetskraften är vad gifta kvinnor beträffar i hög grad ortsbunden. I deras fall får inte utbildning kombinerad med rörelsestimulerande åtgärder någon effekt, utan utbildningen måste kombineras med lokaliseringpolitiska åtgärder. Endast därigenom kan ett större antal gifta kvinnor i stödområdena få möjlighet att välja ett arbete utanför hemmet om de så önskar. Ur samhällets synpunkt är det önskvärt att arbetsmarknads- och lokaliseringpolitiken bidrar till att denna arbetskraft i större utsträckning kommer till användning, men det är framför allt viktigt att den bidrar till att öka den enskildes valfrihet.»